

Фондация RiskМонитор

2008

КОНФЕРЕНЦИЯ ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ:
ОТГОВОРЪТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ“
ФОНДАЦИЯ РИСКМОНИТОР
И НАЦИОНАЛНА СЛЕДСТВЕНА СЛУЖБА

2

**КОНФЕРЕНЦИЯ
СОФИЯ, 8 май 2008**

ФОНДАЦИЯ РИСКМОНИТОР
И НАЦИОНАЛНА СЛЕДСТВЕНА СЛУЖБА

Конференция „Изпиране на пари: отговорът на институциите„ – София, 2008

Фондация **RiskМонитор** и Национална следствена служба
ISBN 978-954-92264-2-3

Фондация **RiskМонитор**
България, София 1000, ул. Аксаков 46
ел. поща: riskmonitor@riskmonitor.bg
<http://www.riskmonitor.bg/>

Сборникът се издава със съдействието на програма MATRA KAP
на Посолството на Кралство Нидерландия в София

Ambassade van het
Koninkrijk der Nederlanden

Предговор	5
<i>Румен Георгиев – Национална следствена служба и Георги Петрунов – „РискМонитор“</i>	
Откриване	7
<i>Стефан Попов, „РискМонитор“</i>	
Откриване	8
<i>Н. Пр. Вилем ван Ее, Посланик на Кралство Нидерландия в София</i>	
Откриване	11
<i>Бойко Наїденов, Национална следствена служба</i>	
Противодействие на изпирането на пари: състояние и перспективи	13
<i>Георги Петрунов, „РискМонитор“</i>	
Ролята на дирекция „Финансово разузнаване“, на ДАНС в противодействието срещу изпирането на пари	23
<i>Недко Крумов, Държавна агенция „Национална сигурност“</i>	
Анализ на работата на МВР (ГДБОП) по противодействие на изпирането на пари	28
<i>Емил Иванов, Министерство на вътрешните работи</i>	

**Началният практически опит в
разследването на изпирането на пари38**

Румен Киров, Национална следствена служба

**Дейността на прокуратурата по
противодействие на изпирането на пари43**

Ваня Несторова, Върховна касационна прокуратура

**Опитът по установяване и отнемане
на облиги от престъпления49**

*Георги Илиев, Комисия за установяване на
имущество, придобито от престъпна дейност*

**Проблеми, свързани с разглеждане на дела
по чл.253 и сл. НК и съдебна практика по дела
с предмет престъплението „пране на пари,,55**

Красимир Шекерджиев, Апелативен съд – София

КОНФЕРЕНЦИЯ „ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ: ОТГОВОРЪТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ, СОФИЯ, 8 май 2008

ФОНДАЦИЯ РИСКМОНИТОР
И НАЦИОНАЛНА СЛЕДСТВЕНА
СЛУЖБА

Предговор

Противодействието на изпирането на пари е актуална тема от три десетилетия. ООН, страните от Г-7, Европейският съюз и др. международни институции разработиха редица мерки за глобалното противодействие на организираната престъпност. Рисковете за световната икономика, за демократичните и хуманни ценности на човечеството са познати и признати от всички. Ефективната борба с прането на пари е важен елемент за ограничаване на организираната престъпност и навлизането ѝ в легалната финансова и икономическа система на държавата. България прие почти напълно глобалните стандарти в противодействието на изпирането на пари и вече повече от десет години се бори с този вид престъпност.

Реалното противодействие на изпирането на пари е функция от ефективното взаимодействие на различните ангажирани институции. Съобразно трансграничния аспект на престъплението, важно е и международното сътрудничество.

С тази логика и много ентузиазъм фондация „РискМонитор“, и Националната следствена служба организираха **конференцията „Изпирание на пари: отговорът на институциите“**. Тя стана възможна с подкрепата на програма МАТРА КАП на посолството на Кралство Нидерландия в Република България и събра на 8 май 2008 г. в София представители на различните отговорни български институции и чуждестранни гости.

С доклади, представящи състоянието и дейностите по противодействие на изпирание на пари, в конференцията се включиха представители на Държавната агенция „Национална сигурност“, Министерството на вътрешните работи, Националната следствена служба, Върховната касационна прокуратура, Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, и Съда. Фондация „РискМонитор“, представи резултати от проведено изследване на състоянието и перспективите в противодействието на изпирането на пари в нашата страна.

Този сборник включва изказванията от откриването на конференцията – от Изпълнителния директор на фондация „РискМонитор“, Посланика на Кралство Нидерландия и Директора на Национална следствена служба, а така също и докладите, с корекции и допълнения.

Публикацията ще направи съпричастни и практиците, които не можаха да присъстват на конференцията. Като читател всеки от тях ще получи най-важното – възможността да съпостави различните гледни точки към действащото законодателство и актуалните проблеми на взаимодействието между институциите. С това се надяваме да мултиплицираме ефекта от тази първа конференция. Вярваме, че тя няма да остане последна. Всеки следващ диалог ще бъде по-задълбочен и по-ползотворен. Това ще бъде и приноса към повишаване на ефективността на противодействието на организираната престъпност. Опитът в света вече доказва, че успешното доказване на престъплението и конфискацията на облагите имат първостепенно значение. Българските институции трябва бързо да постигнат по-добър синхрон. Така гържавата ще отговори не само на критичните очаквания на Европейския съюз, но и на стремежите на цялото наше общество.

Румен Георгиев, Национална следствена служба

и

Георги Петрунов, РискМонитор

Откриване

Стефан Попов, фондация „РискМонитор“

Откривайки конференцията „Изпирание на пари: Отговорът на институциите“, бих искал първо да благодаря на всички вас, участници и гости. Благодаря специално на Посолството на Кралство Холандия за разбирането и помощта, които ни оказаха. Благодаря и на нашите партньори и съорганизатори – Националната следствена служба, и специално на г-н Румен Георгиев, който посвети доста време и усилия в подготовката на конференцията.

Използвам повода да кажа няколко думи за организацията, която представям. Фондация „РискМонитор“, бе учредена в края на 2006 година от Институт „Отворено общество“, – София, и Институт „Отворено общество“, – Ню Йорк. Идеята бе дадена още през 2003 година от президента на Институт „Отворено общество“, – Ню Йорк, Айри Найер. Тогава той предложи да се създаде фондация, специализирана в изследвания по проблеми на организираната престъпност, но с регионален обхват – за региона на Балканите. Тази идея не се осъществи, макар че българският Институт „Отворено общество“, бе вече инвестирал доста свои ресурси – интелектуални, програмни и финансови, в този институционален проект. Тази предварителна работа и подготвеност даде основания на двете Сорос-фондации да изпълнят проекта, но в национални български мащаби. През 2006 година те учредиха фондация „РискМонитор“, която започна да функционира преди година, през пролетта на 2007. Организацията е специализирана в изследвания по проблемите на организираната престъпност и високата институционална и политическа корупция. Характерно за профила на „РискМонитор“, е, че фондацията е предимно изследователска; не се интересува и занимава с конкретни разследвания – това е работа на съответните държавни органи; лансира разбирането, че политическата корупция и организираната престъпност са високо рискови обществени феномени; поставя ударение в програмите си върху институционалната перспектива в противодействие на тези рискови процеси. Изследването на прането на пари, което в резюме ще представим днес, е сред първите готови продукти на „РискМонитор“. Фондацията е ангажирана към момента в работа над около десетина проекта, резултати от които ще представим публично в следващите месеци.

Мисля, че тази информация е достатъчна засега. Благодаря още веднъж за участието ви. Пожелавам успешна работа на всички.

Откриване

*Негово превъзходителство Вилем ван Ее,
Посланик на Кралство Нидерландия в Република България*

Фондация „РискМонитор„ съществува само от година и половина – точно от толкова време, колкото България е пълноправен член на Европейския съюз. Ето защо тази конференция, посветена на борбата срещу изпирането на пари, се провежда във възможно най-подходящия момент.

Радвам се да се видим тук. Щастлив съм да помогна за инициативата, предприета от фондация „РискМонитор„ и от Националната следствена служба.

Изпирането на пари е наш общ враг, разпростира се в глобален мащаб и заема застрашителни размери. Това не е проблем, който касае само властите, а се отнася и до икономиката и обществото като цяло. Още по-важно е, че това, което става в една държава, директно се отразява на други страни, по специално на страните членки на Европейския съюз.

Изграждането на добри и ефективни механизми за борба с изпирането на пари е от полза на всички нас, затова се радвам да открия тази конференция и бих искал да отбележа, че не се поколебах нито за момент да подкрепя финансово тази инициатива чрез програмата МАТРА.

Може да се каже, че произходът на явлението „пране на пари„ датира още от времето на Ал Капоне, когато той изкарвал много пари чрез организирана престъпност (въпреки че аз не виждам голяма разлика между мафия и организирана престъпност), като е използвал обществените перални, които притежавал, за да „изпере„ мръсни пари.

Как се осъществява изпирането на пари? Мръсните пари се печелят от престъпления и трябва да се „изперат„, за да изглеждат легални и да могат да бъдат използвани от престъпниците. В противен случай те не могат да бъдат използвани, защото си остават „мръсни„ и трябва да бъдат укривани.

Изпирането на пари е процесът, чрез който пари, придобити по нелегален начин, се превръщат в законни. Това може да се осъществи по много начини, например със споменатите вече обществените перални на Ал Капоне или по много по-сложните днешни начини – както всички знаем, сега се използват казина, недвижими имоти и реди други похвати в международен мащаб.

Защо изпирането на пари е толкова вредно за нас? Това не е просто финансова измама, а явление, което обхваща много негативни аспекти на обществото – проституцията, трафик на хора, търговия с наркотици, а също и укриване на данъци. По тази причина аз заставам твърдо зад предложението за затваряне на безмитните магазини.

Изпирането на пари вреди и на икономиката. В краткосрочен план то може да има и положителни страни, например повишена икономическа активност, но в дългосрочен план прането на пари винаги е свързано с отрицателни последици. То води до нарушаване на единността на финансовите пазари, пазарни сригове, икономическа несигурност и икономически упадък. Изпирането на пари позволява на престъпниците да участват в легалната икономика и дори политиката. Това води до спад на общественото доверие в икономиката и политиката, в обществото и закона като цяло.

Изграждането на ефективни механизми за борба с изпирането на пари намалява възможностите на престъпниците да печелят от престъпни дейности. Редуцирането на печалбата от такъв вид дейности ограничава средствата и мотивацията за финансиране на бъдещи престъпни дейности и корупцията. Контролните механизми също увеличават възможността за задържане и повдигане на обвинения срещу престъпниците.

Не трябва да подценяваме социалните и икономическите щети в резултат на престъпления, корупция и други свързани с тях дейности. Затова създаването на механизми за борба с изпирането на пари е от голямо значение и има за цел подобряването на живота на гражданите.

Рагвам се да видя всички вас тук, включително и медиите, защото вие по един или друг начин се борите срещу прането на пари. Това е важно, защото България не е изключение от останалата част от света, тя също има проблем в борбата с изпирането на пари. Справянето с проблема изпиране на пари изисква интензивно сътрудничество между всички институции в тази област – финансови институции, банки, Националната агенция за приходите, полицията, специализираните служби на разследването, както и Прокуратурата и съдебните органи. Тази конференция е събрала представители на всички тези институции и изпраща послание, на което трябва да се обърне внимание.

Ефективното финансово разследване не е просто цел, а трябва да бъде основна част на всяко криминално разследване под мотото: „Следвай пътя на парите!“. Международното сътрудничество също е от изключително значение: изпирането на пари има глобален характер – тези пари преминават през различни страни за части от секундата и много трудно могат да бъдат засечени. Затова е важно да се работи с организации и власти както в рамките на Европейския съюз, така и извън него.

Това е един изключително сложен проблем, с който е много трудно да се преборим. За решаването му няма образец, няма магическа рецепта, а има само уроци, които трябва да се научат, и добри практики, които трябва да се приложат. За тази цел трябва да се учим един от друг и тази конференция ще помогне за това.

За да се преборим с прането на пари, трябва да се наложат санкции на престъпниците, които да са съсредоточени в техните най-уязвими места, а именно – в техните джобове – ако не могат да печелят от престъпна дейност, няма да извършват такава.

Накрая, дами и господа, бих искал да кажа, че вашият успех е и наш успех, както и вашата загуба е и наша загуба. Надявам се това да е станало ясно след всичко, което казах. Все пак ние живеем в Европейския съюз и каквото става тук в България е от значение за всички нас. Обратното също е вярно – каквото се случва в моята страна се отразява и на България. Става въпрос за благополучието на всички ни и за поддържането на европейския дух, в който тази конференция ще се проведе.

Пожелавам ви една много успешна конференция и интересна дискусия и се надявам да си тръгнете оттук с посланието „Борбата с изпирането на пари е от голямо значение и се отнася до всички нас“.

Много ви благодаря.

Откриване

Бойко Найденов, Национална следствена служба

Рагвам се, че тук виждам много познати лица – с хората, с които започнахме преди десетина-дванадесет години да създаваме основите на институциите, които се занимават с този вид престъпления. Искам да споделя съвсем накратко това, което винаги съм мислил, когато говорим за прането на пари. Никога не трябва да го разглеждаме като отделно престъпление. Всички ние трябва да бъдем убедени, че прането на пари е много директно свързано с най-големите язви на нашето съвремие. Говоря за България, говоря може би и за целия свят, за организираната престъпност, „мафията„ (ако искате правете разлика, аз не правя разлика). Повечето престъпления, ние знаем, се правят именно с тази цел, да се придобие имущество.

И когато днес се разхождаме по улиците на нашия град ние можем да видим с пъти повече луксозни автомобили, отколкото във всеки друг европейски град, въпреки че сме най-бедната страна на Европа. Когато отидем по Черноморието, когато отидем по нашите планински курорти, ние можем да видим един бум на строителството. Но аз съм дълбоко убеден, че вършейки своята работа ние ще можем да открием, че не всички капитали, които са вложени там, имат легален произход и аз напълно споделям мнението на Негово превъзходителство, който каза: „Да, може да има положителен ефект върху икономиката едно таква наливане на мръсни капитали, но то е с много краткосрочен ефект„. В дългосрочен план всички ние ще пострадаме от това. Говоря за национално ниво, говоря за нас и като членове на европейската общност. Защото преди години с един колега британец, който работи в посолството тук, имахме доста хубав разговор и той каза: „Виждате, вие трябва да решите, дали вие, българите, искате да бъдете реални европейци, реални членове на европейската общност или да останете в сивата зона на Евразия. Има ред такива държави, които нито са напълно демократични, нито са тоталитарни„. И ние вече двадесет години, почти, се опитваме да направим този преход, надявам се, че ще го довършим в края на краищата.

Едно от главните усилия, в които смятам, че ние трябва да се насочим, и за което отдавам таква значение на настоящата конференция е именно в борбата с този поток от мръсни пари, защото по оценка и на икономисти, и то влиятелни икономисти, процентът на сивия сектор в нашата икономика е значително по-голям отколкото в другите европейски страни. Не напразно дадох примера с луксозните лимузини, които можем да срещнем по нашите пътища. Ние трябва да съсредоточим усилията си в борбата с рефинансирането на тези придобити средства от престъпления, защото за този кратък период, петнадесетина години, самата маса капитал, придобита по незаконен път, започва да се изпира в нашата икономика и то на държавно ниво.

Във все повече разследвания достигахме до някаква мъртва точка, когато виждаме как пари, които ние сме убедени, че са придобити чрез престъпна дейност, превъртени през чужди банки, идват тук като свежи инвестиции. Аз се радвам, че в България все повече и повече хора разбират този проблем и още по-хубавото е, че все повече и повече хора разбират как да се борим с тази язва на обществото. Мога да ви уверя, че нашата служба, колкото и скромно място да има в настоящия момент като разследваща, полага максимални усилия да направи това, което зависи от нас, а именно да достигнем по някакъв начин до разкриване на този поток мръсни пари, да пресечем това. Разбира се, и да конфискуваме такива пари. Много от нас получиха своето образование и вън от България. Имаме изключително добри контакти с колегите от другите европейските страни и САЩ. Аз мисля, че в края на краищата това, което сме постигнали до момента, не е малко и имаме с какво да се похвалим и ще имаме с какво да се похвалим и в бъдеще.

Благодаря ви за вниманието.

Противодействие на изпирането на пари: състояние и перспективи¹

Георги Петрунов, Фондация „РискМонитор“

Едва ли трябва да убеждаваме някого, че изпирането на пари е актуален проблем както в глобален аспект, така и за България. Разнообразни източници показват, че се перат огромни количества мръсни пари в различни части на света. Някои опити за оценка представят мащаба на прането на пари в границите между 600 млрд. и 3 трилиона долара годишно (Reuter and Truman 2004). Поради което Джефри Робинсън (2005) го определя като една от водещите индустрии в света.

Щом това е така, едва ли България може да остане остров, на който прането на пари е сведено до незначителни размери. Още повече че от различни източници могат да се изведат поне няколко аргумента, че този проблем е особено актуален за България:

- преходът, който се определя от някои изследователи дори като криминален (Безлов и други 2007);
- процесът на приватизация, който се посочва като особено привлекателен за инвестиране на „мръсни„ пари (Пране на мръсни пари 1995; Dini 1997);
- възникването и развитието на сериозна организирана престъпност и корупция (Безлов и други 2007; Станков 2000);
- закъснялото инкриминиране на прането на пари в сравнение с развитието на организираната престъпност (Станков 2000);
- географското положение на страната, благоприятстващо трансграничната престъпност (U.S. Department of State 2008).

Това превръща противодействието на изпирането на пари във важен проблем за страната ни. Той е важен и от гледна точка на противодействието на организираната престъпност, защото „прането на пари е самото сърце на организираната престъпност„ (Frattini 2007: 63).

¹ Докладът представя предварителни резултати от проект „Противодействие на изпирането на пари в България„, финансиран от Институт „Отворено общество„.

I. Противодействие на изпирането на пари в България през погледа на международните доклади

Състоянието на противодействието на изпирането на пари в България е обект на наблюдение от няколко международни организации, между които Комисията на Европейските общности (2007; 2008) и Мънивал² (MONEYVAL 2008), които подготвят специални доклади, посветени на нашата страна. Внимание на противодействието на изпирането на пари у нас се отделя и в ежегодния доклад на Държавния департамент на САЩ за трафика на наркотици (U.S. Department of State 2008).

Ако може да си позволим съвсем кратък и общ извод за противодействието на изпирането на пари в тези доклади, то той е:

- българското законодателство отговаря на международните стандарти в тази област;
- изградени са институции, със специализирани сектори към тях;
- разработени са и специални механизми за по-добро взаимодействие между различните институции, работещи по проблема;
- отчита се увеличение на броя на присъдите за пране на пари;
- въпреки всичко това се посочва, че противодействието е недостатъчно, съществуват проблеми, за решаването на които трябва още усилия.

Това налага да се търсят и нови форми за мониторинг на противодействието на прането на пари, очертаващ някои от нерешените проблеми. Но такъв мониторинг изисква и провеждането на специално изследване. Поради което се насочихме към реализиране на такова изследване.

II. Методология на изследването

По време на изследването проведохме дълбочинни интервюта с представители на шест институции – Държавната агенция „Национална сигурност“, Министерството на вътрешните работи, Националната следствена служба, Прокуратурата на Република България, Комисията за установяване на имуществено придобито от престъпна дейност, и Съда. Разпределението на участниците от различните институции не е равномерно. С някои от институциите не успяхме да проведем желаните брой разговори, а в една не успяхме да разговаряме с представители на желаната от нас дирекция³. За да компенсираме това проведохме

² Комитет на експертите по оценяване на мерките по противодействие на изпирането на пари към Съвета на Европа.

³ Това се отнася в най-голяма степен за ДАНС, в която поради извършващите се промени получихме възможност да разговаряме само с двама служители, които не бяха от дирекция „Финансово разузнаване“. Първоначалният замисъл на изследването беше да се проведат дълбочинни интервюта с по 10 служители на всяка от институциите.

гълбочинни интервюта с бивши служители на тези институции и експерти, работили по проблема. Въпреки това трябва ясно да се заяви, че набраната в настоящото изследване информация не бива да се приема като единствената и обща гледна точка за противодействието на изпирането на пари, защото е възможно да има други служители, работили по случаи на пране на пари, които да имат различни мнения. Поради което е възможно изследването да разкрива само част от общата картина на противодействието на изпирането на пари. В периода 18.12.2007 г. – 25.04.2008 г. проведохме разговори с 54 представители на посочените институции.

III. Основни резултати от изследването

Четири основни теми⁴ се посочват като особено значими от представителите на различните институции. С оглед подобряване на противодействието на изпирането на пари, при представянето на резултатите от изследването ще се съсредоточим върху посочените проблеми, а не върху хвалбите, които и не бяха особено много.

1. Тенденции в противодействието на изпирането на пари

Изключително интересна и важна, според нас, е тази част от мненията на участниците в изследването, която касае по някакъв начин тенденциите в противодействието на изпирането на пари. Точно поради това ще започнем представянето на резултатите от изследването с нея.

Вероятно за да се отговори по адекватен начин на критичните бележки, отправени в международните доклади, изследването показва ясен стремеж да се придава особено значение на противодействието срещу прането на пари. Това се открива ясно в мненията на интервюираните, които усещат че има една тенденция за налагане да се разследва пране на пари.

Тази тенденция може би е правилна реакция спрямо критиките, но не винаги се оценява положително от участниците в изследването. Срещат се интервюта, в които се посочва, че приоритетна е цифрата за пране на пари, а качеството все още не е добро.

Освен това става ясно, че понякога стремежът към образуване на обвинения в пране на пари води до това, че се налага то да се преквалифицира в други членове. Посочват се също така примери за това, че стремежът непременно да се постигат присъди за изпиране на пари води дори до оправдателни присъди, само защото обвинението е за пране на пари, а не за друго престъпление.

Друго, което може да се изведе като нежелан резултат в тенденциите е, че често, според някои от участниците, се избързва и се залавят

⁴ Пълният доклад обхваща много по-широк кръг проблеми.

хора, които са на по-ниско ниво в йерархията на престъпността. Това може да се илюстрира със следния цитат от проведените интервюта: „Когато вървиш по пътя на най-лесното съпротивление, веднага да го хванеш, резултатът е този, който имаме„.

От анализа на информацията може да се направи още един извод. Той се отнася до това, че се отдава приоритет на сигналите от звеното за финансово разузнаване, което отново бихме могли да илюстрираме с един цитат: „Всеки иска да работи по сигнал от АФР, а не от престъпна дейност. Да му хванеш структурите, които генерират парите, начините на придвижване, мениджърите, които го правят и тогава да го хванеш„.

Друга особеност на тенденциите в противодействието на изпирането на пари, която можем да изведем от проведените интервюта, е не достатъчното свързване на престъпленията, генериращи големи суми пари, с разследвания за тяхното изпиране. Срещат се мнения, според които прекалено много се акцентира на гребните и незначителни случаи, а не на изпирането на пари, свързано с организирана престъпност. Нещо повече, има мнения, според които противодействието се съсредоточава върху случаи, които дори не касаят инвестиране на престъпно придобитите средства в легалната икономика на страната, а такива, при които става въпрос просто за закупуване на стоки за лична употреба с малки суми, придобити от престъпление.

Според някои от интервюираните това, което не достига в противодействието на изпирането на пари, е не достатъчно ефективно използване на създадената система. Резултатът е представен образно в едно от интервютата така: „ние с кран вдигаме стол„.

2. Наказателноправни мерки срещу изпирането на пари

Вторият кръг проблеми, които ще представим, е свързан с наказателноправните мерки срещу изпирането на пари. Тук фокусът е върху член 253 от Наказателния кодекс.

Срещат се участници, които смятат че има нужда от промяна в член 253 от НК и липсата ѝ създава сериозни трудности. Все пак според по-голямата част от мненията, проблемът не е в текста на член 253, а в неговото тълкуване.

По-точно – проблемът е в т. нар. предикатно престъпление, т.е. престъплението, от което са генерирани мръсните пари и трудностите, които идват от доказване на това престъпление и връзката между него и сумите, които са предмет на изпиране. Но този проблем с предикатното престъпление се разбира по различен начин от различните участници в изследването. По-точно по различен начин се разбира степента, до която трябва да се доказва предикатното престъпление. Бихме могли да представим поне няколко мнения по повод предикатното престъпление:

- трябва да се докаже предикатното престъпление и да се докаже, че парите са точно от това престъпление;
- за да се образува едно дело по 253, е необходимо да има образувано досъдебно производство за някакъв вид престъпление;
- трябва да има влязла в сила присъда, за да бъде съден някой за пране на пари;
- не е необходима присъда, но трябва да има убедителни доказателства;
- трябва чрез едни косвени улики, да получиш убедеността, че този човек се занимава с престъпление.

От интервюта изпъква и друг проблем, свързан с наказателноправните мерки за противодействие на изпирането на пари. Това е изискването за доказване на цялата сума, т.е. „*трябва да доказваш лев по лев*“.

Основният извод, който може да се направи от анализа на събрания емпиричен материал по отношение на наказателно правните мерки срещу изпирането на пари, е, че някои елементи на законовата рамка се разбират по твърде разнообразни начини, дори в рамките на една и съща институция. Ето защо участниците в изследването подчертават: „*за да има успех трябва да се осъществи единна практика, но за съжаление я нямаме и това затруднява всички*„. Поради това уеднаквяването на практиката става неотложна необходимост за подобряване на противодействието на изпирането на пари.

3. Отношения и координация между институциите

Друг съществен проблем, върху който ще се съсредоточим, е отношението и координацията, която се осъществява между институциите, включени в процеса на противодействие на изпирането на пари. За по-добро онагледяване ще представим два примера за подобни отношения.

3.1. Съдът и разследващите органи

Различните тълкувания на законовата рамка и недостатъчното уеднаквяване на практиката води до сериозни проблеми в отношенията между различни институции. Представителите на всяка институция посочваха като значим проблем пред тяхната работа дейността, осъществявана от някои от другите институции. Това е особено валидно за отношението между съда и разследващите органи. Трябва да отбележим, обаче, че в основата на взаимните критики стои основно начинът, по който се тълкува прането на пари.

Така например, разследващите виждат проблема в разбирането на съда, което ще илюстрираме с един цитат: *„За съжаление трябва да се промени нагласата на съда, защото при начинът, по който те тълкуват текста от НК, нагласата ще си остане на това ниво„*. Съдиите от своя страна виждат проблема в работата и разбирането на разследващите: *„Според мен основният проблем е, че Прокуратурата не си прави достатъчно труд да установява достатъчно доказателства, задоволява се точно с това предположение за предикатното престъпление.... Не е редно да се внасят обвинителни актове, когато силите им не са стигнали да установят предикатното престъпление„*.

Съдиите, които бяха интервюирани, споделят мнението, че разследващите органи не са успели да си свършат достатъчно добре работата по гледаните от тях дела и мерки. Срещат се мнения, в които се посочва: *„Защо прокуратурата внася актовете, като не са сигурни и не са доказали всеки един елемент от престъплението„*. Причините участниците в изследването откриват в това, че *„просто избързват ... и не успяват да докажат обвинението. Няма как без да се съберат достатъчно доказателства„*. В интервюта се срещат и някои по остри мнения: *„Те не са разбрали от къде са тия пари и защо внасят дело въобще.... да имат доблестта просто да си го признаят, а не да прехвърлят топката в съда„*.

От страна на разследващите органи се срещат редица критични мнения към съда, което ще илюстрираме с няколко цитата: *„Моето мнение, а и на други колеги е, че в част от съдилищата има нужда от промяна, защото в момента има тенденция за отказ от правосъдие„*, *„Според мен може да се направи извод, че съдебната система е длъжник на обществото. Основната вина за забавено съдопроизводство е в съда, не е в нас„*. Срещат се редица мнения на разследващите органи, според които съдът връща дела за маловажни и незначителни неща. В интервюта се посочват и конкретни случаи за такива връщания.

Ще представим още един пример, с който ще илюстрираме, че прилагането на специални мерки за взаимодействие, ако не е последвано от достатъчно добър мониторинг на практиката, може да има и нежелани ефекти.

3.2. Взаимодействие и координация в условията на специална инструкция

Това ще направим, спирайки се на подписаната през 2006 г. инструкция за взаимодействие между Прокуратурата на Република България, Агенцията за финансово разузнаване и Министерството на вътрешните работи.

По-близкото взаимодействие създава някои проблеми, което много ясно изпъква в събраната емпирична информация. От гледна точка на останалите институции начинът на работа на звеното за финансово разузнаване предизвиква доста критики.

Конкретните критики, които се отправят към финансовото разузнаване са, че много малка част от информацията, която изпращат, има такава стойност, която може да им позволи да вършат работа. Това ще илюстрираме със следния цитат: *„Сигналите на АФР са кухи, защото не можем да търсим престъпление в това, че човек, който има 2-3 милиона лева, си е внесъл кола за 100 000 лв. А проверката преминава точно по същия начин като проверка при съмнение за наркотрафик. Абсолютно през всички тези стадии..* Поради това особен проблем се явява това, че „прокурорите не смеят да вземат решение, т.е. да прекратят нещо маловажно и да го изпратят на НАП..

Друг проблем, който се посочва е, че изпращаната информация е с голямо закъснение: *„АФР ни изпраща сигналите с много голямо закъснение. Като дойде нещо, което се е случило през 2004 г., как да го проследим, то има документи, които вече са изчезнали..* Друга критика, която се отправя към тази институция е, че информацията, която се предава, е в недоокомплектован и слабо анализиран вид.

Съгласно посочената инструкция за взаимодействие от 2006 г. информацията от финансовото разузнаване се изпраща в ГДБОП. Това създава усещането в не малка част от представителите на тази дирекция, че са задръстени от получаваната информация: *„С отсяването на незначителните информации, получавани от АФР, е голям проблем. Не ни остава време за чисто оперативната работа..* Това води до сериозно ограничаване на капацитета на ГДБОП за успешна работа по противодействие на изпирането на пари.

Като проблем за успешното взаимодействие в някои от интервюта се посочва това, че в ГДБОП се работи с хартиени носители, което не позволява създаване на база данни.

Друг проблем по работата на инструкцията за взаимодействие се явява недостатъчният срок от 30 дни, който е фиксиран в нея. Направен явно за да ускори работата, фиксираният срок се оказва допълнителна пречка за това. *„Имаме срок от 30 дни и трябва да докладваме на прокурора какво сме свършили, а за прането на пари 30 дни са един миг. Докато напишем всички писма до институциите да съберем информация, да разкрием всички видове тайни... и един месец не може да ни стигне.... Минималният срок, за да се изясни един сигнал, е 6-9 месеца..*

4. Международно сътрудничество

Голяма част от хората, които са работили по пране на пари, твърдят, че това престъпление в повечето случаи има международен характер. Точно поради това международното сътрудничество в противодействието на изпирането на пари е изключително важно.

От събрания от нас емпиричен материал може да се направи извод, че повечето участници в изследването срещат сериозни проблеми с международното сътрудничество, които водят до значително забавяне на работата.

В някои интервюта се отбелязва, че *„международните правни механизми не са на ниво, отнасят се крайно небрежно или не отговарят или отговарят между другото„*. Това мнение се потвърждава и в други интервюта *„има огромни проблеми, никой не спазва нищо, връщат когато искат и колкото искат„*.

Според някои от интервюираните, подобно на междуинституционалното сътрудничество в България, *„тук е много важен и личният контакт, когато той е убеден, че трябва да ти съдейства; докато си пращаме писма много често не става„*.

С оглед адекватното противодействие на изпирането на пари особено актуално става търсенето на възможности за разрешаване на посочените проблеми. Поради това в последната част ще представим основните предложения, изложени от участниците в изследването за решаване на разгледаните проблеми с оглед очертаване на перспективи за подобряване на противодействието на изпирането на пари.

IV. Основни предложения

Подобряване на тенденциите в противодействието на изпирането на пари

- Някои участници в изследването предлагат по-активно да се прилага т. нар. от тях *„политика на възможното„*;
- Правят се предложения за ограничаване на работата по информации от превантивния стълб за сметка на увеличаване на случаите, свързани с организирана престъпност;

Както и за по-честото прилагане на т. нар. метод *„да се върви по пътя на парите„*.

Подобряване на наказателноправните мерки срещу изпирането на пари

- Участниците в изследването предлагат Върховният съд да излезе с тълкувателно решение, че се съди за пране на пари по косвени улики, както е в Испания. Тъй като това мнение се споделя от редица участници в изследването, следва да се посочи, че според не малка част от тях Върховният съд би трябвало да излезе с тълкувателно решение, независимо от липсата на разнопосочна практика, защото *„както и се случва, може и 10 години да не се натрупа такава практика„*;
- В друго интервю се посочва: *„Ако Върховният съд не излезе с решение, самият законодател трябва да поправи текста„*;
- Още един проблем, чието решение се вижда в тълкувателно решение, е отпадането на изискването за доказване на цялата сума предмет на изпиране.

Подобряване на взаимодействието и координацията между институциите

- Предлагат се промени в инструкцията за взаимодействие. В някои интервюта се посочва, че тя „*подлежи на нова редакция, дори само, поради факта, че АФР отиде в състава на ДАНС*“;
- Участниците в изследването изказват и някои възможности за подобряване на работата на звеното за финансово разузнаване. Така например в интервюта се отбелязва: „*Трябва съвет, който да решава... Да дават по 3-4% от случаите, с ясното съзнание, че ще пропуснат нещо, но като се натрупа информация, ще му дойде времето*“;
- Като препоръка към тях се отправя: „*превантивният стълб да дава информация само когато са сигурни и наистина да правят финансово разузнавателен анализ*“;
- Като такава възможност се посочва и „*действието на АФР да завършва с някакъв акт*“;
- Предлага се уеднаквяване на информационните бази данни;
- Някои от респондентите предлагат да се подобри контролът. Ще илюстрираме и това предложение с един цитат: „*Някой да осъществява контрол дали действително работи този екип. Работи ли като екип или не работи. А не всеки да си прави каквото си иска, само на книга да фигурира този екип*“.

Подобряване на международното сътрудничество

Прави се предложение за активно изпращане на разследващите екипи в съответната държава. При това този метод е прилаган в практиката и са постигнати много добри резултати.

Всичко казано показва, че все още съществуват редица сериозни проблеми пред противодействието на изпирането на пари в България. Както видяхме, проблемите са свързани с подобряване на политиките и законодателството, взаимодействието и обвързаността на институциите, повишаване на капацитета им и т. н. Една възможна перспектива за преодоляване на посочените проблеми е създаването на цялостна стратегия за подобряване на противодействието на този вид престъпност. Точно към такава стратегия, по наше мнение, би трябвало да се насочат бъдещите усилия.

Литература:

Безлов, Т., Ф. Гунев, Г. Петрунов, Е. Ценков и М. Цветкова. 2007. *Организираната престъпност в България: пазари и тенденции*. София: Център за изследване на демокрацията.

Комисия на Европейските общности. 2007. *Съобщение на Комисията до съвета и европейския парламент. Доклад относно напредъка на България по съпътстващите мерки след присъединяването*. Брюксел.

Комисия на Европейските общности. 2008. *Междинен доклад на комисията до Европейския парламент и до съвета относно напредъка на България по механизма за проверка и сътрудничество*. Брюксел.

Пране на мръсни пари. 1995. Конференция на Съвета на Европа, посветена на прането на мръсни пари. Страсбург, 28-30 септември 1992 г. В: *Информационен бюлетин на НИКК – МВР*, 87.

Робинсън, Дж. 2005. *Как се перат големите пари. Тероризмът, престъпленията и мръсните пари в офшорния свят*. София: Анимар.

Станков, Б. 2000. *Организирана престъпност*. София: Албатрос.

Dini, L. 1997. „The Problem and its Diverse Dimensions„. In: Savona, E. (ed.) *Responding to Money Laundering*. Amsterdam: Harwood Academic Publishers.

Frattini, F. 2007. „Initiative of the European Commission„. In: Muller, W., Ch. Kalin and J. Goldsworth (eds.). *Anti-Money Laundering: International Law and Practice*. John Wiley & Sons, Ltd.

Moneyval. 2008. *Third Round Detailed Assessment Report on Bulgaria. Anti-Money Laundering and Combating Financing of Terrorism*. (Summary). Strasbourg.

Reuter, P. and E. Truman. 2004. *Chasing Dirty Money. The Fight against Money Laundering*. Washington: Institute for International Economics.

U.S. Department of State. 2008. *International Narcotics Control Strategy Report*.

Ролята на Дирекция „Финансово разузнаване„ на ДАНС в противодействието срещу изпирането на пари

Недко Крумов, Държавна агенция „Национална сигурност“

Дирекция „Финансово разузнаване„ (ДФР) на ДАНС е една от институциите, призвани да се борят с изпирането на пари и финансирането на тероризъм. При изпълнение на своите функции ДФР си сътрудничи с останалите държавни институции (полиция, следствие и прокуратура), с неправителствени организации и с медиите. За по-доброто сътрудничество между горепосочените организации е необходимо да се изясни структурата на ДФР на ДАНС. Тук е важно да се подчертае, че ДФР е централна административна единица, която получава, съхранява, анализира и разкрива информация, която се отнася до изпирането на пари. ДФР не може да се самосезира, като оперативни преписки се образуват на база получените доклади за съмнителни операции от изрично изброени категории задължени лица по Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП).

1. Кратка история и развитие на ДФР на ДАНС

Българската финансоворазузнавателна служба (ФРС) е създадена през 1998 г. като „Бюро за финансово разузнаване„ (БФР) към Министерството на финансите. През 2001 г. БФР се трансформира в „Агенция БФР„ (правоприемник на БФР). Впоследствие през 2003 г. се създава „Агенция за финансово разузнаване„ (правоприемник на Агенция БФР). Тя е самостоятелна администрация към министъра на финансите, юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище в София, като няма териториални структури.

От 01.01.2008 г. Агенцията за финансово разузнаване (АФР) се трансформира в Дирекция „Финансово разузнаване„ към ДАНС (правоприемник на АФР), пряко подчинена на председателя на ДАНС. Това става с приемането на Закона за Държавна агенция „Национална сигурност„ (ЗДАНС). Във връзка със структурирането на ДФР на ДАНС се извършват и промени в няколко други нормативни акта (ЗМИП и ЗМФТ и др.). ДФР има оперативна самостоятелност в рамките на структурата на ДАНС, която се гарантира както структурно, така и законово. ДФР е административен тип финансоворазузнавателна служба без полицейски правомощия, с надзорни функции спрямо задължените лица във връзка с прилагане на мерките против изпирането на пари и финансирането на тероризъм.

2. Структура на ДФР и ДАНС

По-горе беше посочено, че ДФР е дирекция в структурата на Държавната агенция за национална сигурност, която е част от специализираната администрация на ДАНС и е на директно подчинение на председателя на ДАНС. В структурата на ДАНС се сформират главни дирекции, които имат и своите териториални поделения (такива са ГД „Вътрешна сигурност“, ГД „Икономическа и финансова сигурност“, ГД „Контраразузнаване“, и ГД „Технически операции“) и дирекции, към които няма териториални поделения (Дирекция „Финансово разузнаване“, Дирекция „Инспекторат“, Дирекция „Информация и архив“, и Дирекция „Координация и информационно-аналитична дейност“). Към общата администрация на ДАНС са сформирани още шест дирекции.

ДФР от своя страна се ръководи от директор, като в нейната структура се сформират три отдела (Отдел „Анализ на доклади за съмнителни операции“, Отдел „Международен обмен на информация и регистри“, и Отдел „Контрол върху задължените лица“). В структурата на всеки отдел се сформират сектори.

3. Законодателство

Превенцията на изпирането на пари е законово регламентирана в Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП) и Правилника за прилагане на ЗМИП. Отделни текстове, в които е законово регламентирано противодействието на изпирането на пари, има и в няколко групи закони и подзаконови нормативни акта. Няколко са основните насоки, очертани в ЗМИП, а именно:

- В закона е дадена легална дефиниция на термина „изпиране на пари“, (чл. 2 от ЗМИП). Според ЗМИП това е „преобразуване или прехвърляне на имущество, придобито от престъпна дейност или от акт на участие в такава дейност, за да бъде укрит или прикрит незаконният произход на имуществото или за да се подпомогне лице, което участва в извършването на такова действие с цел да избегне правните последици от своето деяние; Укриване или прикриване на естеството, източника, местонахождението, разположението, движението или правата по отношение на имущество, придобито от престъпна дейност или от акт на участие в такава дейност; Придобиването, владение, държане или използването на имущество със знание към момента на получаването, че е придобито от престъпна дейност или от акт на участие в такава дейност; Участието в което и да е от действията по предходните точки, сдружаването с цел извършване на такова действие, опитът за извършване на такова действие, както и подпомагането, подбуждането, улесняването на извършването на такова действие или неговото прикриване. Изпиране на пари е налице и когато дейността, от която е придобито имуществото, е извършена в страна членка на Европейския съюз или друга държава и не попада под юрисдикцията на Република България.“

- Законът изчерпателно изброява и задължените лица (чл. 3, ал. 2 и 3 от ЗМИП), които са основен източник на информация за ДФР.

4. Изпирание на пари – фази

Международната практика е утвърдила няколко фази, през които минава изпирането на пари, и това са:

- **Влагане (placement)** – реализация на първоначално влагане във финансовата система или на първоначална трансформация на придобитото чрез или по повод на престъпление имущество с цел да се затрудни неговата идентификация;
- **Разслояване (layering)** – осъществяват се многоходови, обикновено трансгранични финансови и други икономически операции и транзакции с имуществото, чрез които значително се затруднява установяването на престъпния му характер;
- **Интегриране (integration)** – процесът се финализира, като имуществото се интегрира, инвестира в легалната икономика;

Най-често ДФР получава информацията от задължените лица по чл. 3, ал. 2 и 3 от ЗМИП във фазата на интегриране (integration) и се стреми да „върне„ процеса към предходните фази, за да се установи произходът на средствата, които биват докладвани като съмнителни.

5. Функции на ДФР

Функциите на финансоворазузнавателната служба в България се извеждат от няколко законови и подзаконови нормативни акта. Най-важните функции, на които се гради и работата на ДФР на ДАНС, са да:

- Поддържа, използва и отговаря за защитата на свои собствени регистри/база-данни, които са много важен източник на информация за по-нататъшния анализ и разследване на дейността на лицата (физически и юридически), за които е възникнало съмнение, че участват в схеми по изпирание на пари;
- Води регистри на информацията за изпирание на пари и за финансиране на тероризъм, на плащанията в брой на стойност над 30 000 лв. съгласно чл. 11а ЗМИП и на предоставената от Агенция „Митници„ информация по чл. 11б ЗМИП, които също са част от информационната база данни на дирекцията;
- Обменя информация със службите за сигурност и обществен рег с оглед на събиране на доказателствен материал (от горепосочените служби) и подвеждане под отговорност на лицата, участващи в схеми за изпирание на пари;

- Осъществява финансоворазузнавателен анализ по преписките по ЗМИП, събира допълнителна информация при условията и по реда на чл. 13 от ЗМИП и дава заключение дали първоначално възникнало съмнение за изпирание на пари е потвърдено;
- На основание на заключенията, направени във връзка с финансоворазузнавателния анализ, ДФР изпраща информацията до прокуратурата и на органите за обществен ред и сигурност или я прекратява;
- Обменя финансоворазузнавателна информация с финансоворазузнавателните служби и с компетентните в сферата на противодействието на изпирането на пари и на финансирането на тероризма органи на други държави;
- Организира, контролира и отговаря за сигурността на използването на защитената уебстраница на ЕГМОНТ ГРУП и на международния обмен на информация чрез нея;
- Извършва проверки на място на задължените лица по чл. 3, ал. 2 и 3 ЗМИП във връзка с прилагането на мерките срещу изпирането на пари и на мерките срещу финансирането на тероризъм, както и при съмнение за изпирание на пари и финансиране на тероризъм;
- Организира и провежда самостоятелно или съвместно с органите за надзор върху дейността на лицата по чл. 3, ал. 2 и 3 ЗМИП и с техните професионални организации и сдружения семинари, работни срещи и други форми на обучение, свързани с прилагането на ЗМИП и ЗМФТ;
- Съставя констативни актове за нарушения на ЗМИП и ЗМФТ, както и на актовете по прилагането им и изготвя проекти на наказателни постановления;
- Представя доклади за извършените нарушения, съдържащи анализ на нарушенията и предложения за мерките, които следва да бъдат предприети за заличаване на последиците от нарушенията и за предотвратяване на бъдещи нарушения.

6. Статистика

Настоящата статистика е изготвена на база работата на Агенцията за финансово разузнаване (АФР) за 2007 г. Тя е залегнала в годишният доклад на АФР до Министъра на финансите. За 2007 г. в АФР са постъпили 432 бр. доклади за съмнителни операции за обща стойност 260 871 265 евро. Общо 387 бр. доклади за съмнителни операции (получени не само през 2007 г.) са насочени към правоохранителните органи. През 2007 г. са получени и 301 000 бр. доклади по чл. 1а от ЗМИП за кешови транзакции на стойност над 30 000 лева. Около 5% от докладите за съмнителни операции са довели до наказателни производства. През съ-

щата година са извършени 608 проверки на задължените лица по чл. 3, ал. 2 и 3 от ЗМИП, от които 117 са комплексни (на място). Тези проверки са осъществени от служители на бившата Дирекция „Инспекторат“, към АФР. Съставени са 46 акта за нарушения на ЗМИП, като министърът на финансите е издал и 46 бр. наказателни постановления, от които 27 са влезли в сила.

7. Международно сътрудничество

Като правопреемник на АФР ДФР е страна и по вече сключените от нея международни договори. ДФР е член и на няколко международни организации, които имат водеща роля в борбата с изпирането на пари както в европейски, така и в световен мащаб. Дирекцията е член на EGMONT GRUP (световна организация, която обединява 108 финансово-разузнавателни служби), CARIN (европейска мрежа за установяване на авоари/имоти и помощ на страните членки на ЕС при конфискация на тези авоари/имоти), MONEYVAL (Комитет на експертите по превенция срещу изпирането на пари към Съвета на Европа) и други. Българската ФРС дори може да се похвали, че директорът ѝ, г-р Васил Киров, е втори мандат председател на комитета MONEYVAL. Това е признание за работата както на българската финансово-разузнавателна служба, така и на нейния директор и е ясен индикатор, че организацията се развива в правилна посока. Показателна е и статистиката, свързана с международното сътрудничество на АФР за 2007 г. Получени са 86 бр. запитвания от чужди ФРС, като са изготвени 65 бр. отговори. АФР е подготвила общо 484 бр. запитвания и е получила 246 бр. отговори.

8. Заключение

ДФР на ДАНС е равноправен участник в международното сътрудничество, свързано с превенцията на изпирането на пари и с дейността си е изградила доверие и уважение в своите местни и чуждестранни партньори. Разбира се, пред ДФР стоят и редица предизвикателства за бъдещето, свързани най-вече с естеството на дейността, която дирекцията е призвана да осъществява. С усилията на своите служители и със съвместната работа с останалите институции и организации, които се борят с изпирането на пари, могат да бъдат постигнати задоволителни резултати.

Анализ на работата на МВР (ГД „БОП„) по противодействие на изпирането на пари

Емил Иванов, Министерство на вътрешните работи

С настоящия доклад ще направя кратък преглед на състоянието на противодействието на изпирането на пари в рамките на Министерство на вътрешните работи (МВР) и по конкретно в Главна дирекция „Борба с организираната престъпност„ (ГД „БОП„) към Генерална дирекция „Полиция„. Причината да се съсредоточа основно върху ГД „БОП„ е, че все още не е създадена единна информационна система в рамките на МВР, която да обобщава дейността на отделните структури (дирекции) по противодействието на изпирането на пари и конкретно постъпилите, отработени и приключени сигнали и образувани досъдебни производства по чл. 253 от НК. Докладът обхваща периода 2006–2008 г.

Ще започна с кратък анализ на самото престъпно деяние „изпиране на пари„.

1. Законодателство

В българското наказателно материално законодателство деянията, свързани с „изпиране на пари„, са инкриминирани в Наказателния кодекс на Република България през 1997 г. чрез създаване на съответна разпоредба в чл. 253 от НК. В нея е посочено, че който извърши финансова операция или сделка с имущество, или прикрива произхода, местонахождението, движението или действителните права върху имущество, за което знае или предполага, че е придобито чрез престъпление, се наказва за изпиране на пари с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от три хиляди до пет хиляди лева.

Няма да коментирам квалифицираните състави и инкриминирането през 2004 г. на приготвянето и подбудителството за изпиране на пари (чл. 253а) и нарушението и неизпълнението на разпоредбите на Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП) от длъжностни лица (чл. 253б).

Искам да обърна внимание на изискването в основния състав паричните средства или имущества да са придобити чрез престъпление или по повод на престъпление, както и да се докаже, че извършителят съзнава това обстоятелство. Например, следва да се докаже, че средствата са от трафик на наркотици, присвоени от други лица, укриване на данъчни задължения и т. н., а в случай, че престъпленията са повече от едно – точно определено престъпление. Тоест изпирането на пари е форма на последваща престъпна дейност, което предполага да има извършено първоначално или така нареченото „предикатно„ престъпление.

Именно доказването на предикатните престъпления е свързано с редица трудности, особено когато паричните потоци влизат в страната или постъпват по банковите сметки на определени лица от различни офшорни компании. По-нататък ще се спра и на другите трудности и проблеми, които възпрепятстват в една или друга степен ефективно противодействие на изпирането на пари.

Като цяло може да се обобщи, че изпирането на пари е последваща престъпна дейност за легализиране на придобитите по този начин средства. С нея се прикрива незаконният произход на доходи от престъпление или на използването им и осъществяване с тях на икономически операции, при които средствата изглеждат като придобити от легална икономическа дейност.

2. Изпиране на пари и организирана престъпност

Противодействието на изпирането на пари, като завършваща част на организираната престъпност, има три основни аспекта:

- Вътрешен – идентифициране и предприемане на необходимите превантивни мерки за предотвратяване на развитието на явленията „изпиране на пари“, на територията на страната;
- Външен – своевременно идентифициране и предотвратяване на изтичането на валутни средства от страната с цел тяхното изпиране;
- Третият аспект е свързан с идентифицирането на съществуващите външни канали за изпиране на чуждестранни пари в рамките на нашата финансова и икономическа система.

Основни източници на финансовите ресурси на организираната престъпност са международният наркотрафик и вътрешното разпространение на наркотици, трафикът на хора, проституцията, контрабандата, организираните данъчни престъпления, свързани с реализиране на схеми за неправомерно теглене на ДДС, търговията с оръжие и стратегически суровини, контрабандата на културни ценности, поръчковите убийства, отвлеченията срещу откуп и т. н. Тези престъпления по правило генерират огромни доходи, които следва да бъдат изпрани. Организираните престъпни групи постоянно усъвършенстват схемите за изпиране на пари, изнасянето им зад граница и връщането им обратно в страната, под формата на инвестиции в легален бизнес.

Отнемането на финансовите ресурси на престъпните групировки, които техните ръководители използват не само за лично благодетелстване, но и за финансиране на по-нататъшна престъпна дейност и коруптиране на политици и лица от гържавната и общинска администрация е важно условие за неутрализирането на организираната престъпност. Не малка роля в процеса по отнемането на този ресурс има МВР.

3. Организация на МВР за противодействие на изпирането на пари

В приетия през 2006 г. нов Правилник за прилагане на Закона за МВР основните функции по противодействието на изпирането на пари в МВР бяха вменени на сектор „Изпиране на пари„ в ГД „БОП„ към Генерална Дирекция „Полиция„, който фактически стана единственият „бенефициент„ (с изключение на бившата Национална служба „Сигурност„) на информацията постъпваща от Агенцията за финансово разузнаване (АФР) към МВР. Същият официално е сформиран от 01.11.2006 г. на базата на разделянето на бившия сектор „Финансови и ганъчни престъпления, присвояване и измами с имущество от фондовете на ЕС и пране на пари„. По принцип създаването на специализираното структурно звено беше положителна стъпка в посока повишаване на ефективността на противодействието на изпирането на пари в рамките на МВР и в съответствие с препоръките на Комитета от експерти за оценяване на мерките срещу изпирането на пари към Съвета на Европа (MONEYVAL).

Сформирането на сектора беше обусловено и от разпоредбите на приетата специална Инструкция Из – 1007/04.07.06 г. за взаимодействие между Прокуратурата на Република България, Агенцията за финансово разузнаване към министъра на финансите и Министерството на вътрешните работи.

До средата на 2006 г. субекти по прилагането на ЗМИП в рамките на МВР бяха освен ГД „БОП„ и Отдел „Икономическа полиция„ към ГД „Противодействие на престъпността, охрана на общественения ред и превенция„ (ГД „ППООРП„). Информацията (сигналите) от АФР – МФ постъпваха в ГД „БОП„ и ГД „ППООРП„, общо взето, на случаен принцип и в много случаи връзката между едни и същи лица, протичащи по отделните информации се губеше. Това затрудняваше цялостния анализ на оперативната обстановка по противодействието на изпирането на пари и правилното разпределяне на компетенциите по извършване на предварителните проверки. След формирането на новия сектор беше създадена единна база данни, която обобщава постъпващите информации от АФР към Национална служба „Полиция„ (НСП) – МВР и проследява по-нататъшното им движение включително и до фазата на образуване на досъдебно производство.

Във връзка с необходимостта от унифициране на изпълнението на разпоредбите на гореспоменатата инструкция от сектор „Изпиране на пари„ бяха изготвени указанията за вътрешната организация в НСП по прилагането ѝ и Методика за идентификация, разкриване и разследване на престъпления по смисъла на чл. 253 от НК – „Изпиране на пари„, които бяха доведени до знанието на всички Главни дирекции и Областни дирекции „Полиция„ (ОДП) в страната. С приемането и започването практическо прилагане на инструкцията значително се подобри координацията и взаимодействието между МВР и Прокуратурата по противодействието на изпирането на пари. Към Върховна касационна прокуратура (ВКП) беше създаден специализиран сектор „Изпиране на пари„, който е аналогичен на новосъздадения такъв в ГДБОП. Това обс-

тоятелство създаде възможности за провеждане на редовни работни срещи с прокурорите от този сектор по повод обсъждане на конкретни казуси и извършване на компетентна правна оценка на наличните данни по тях и същевременно гарантира цялостното проследяване и координация на дейността на двете институции, респективно ДФР върху процесите, свързани с изпирането на пари – от идентифицирането на съмнителните финансови транзакции, през предварителната проверка и разследването, до внасянето на обвинителния акт в съда. Беше създаден и допълнителен чл. За (МВР № аз – 683/05.04.07 г.) към инструкцията, който регламентира създаването на Контактна работна група за управление на оперативното взаимодействие между трите институции.

Понастоящем щатният състав на сектор „Изпиране на пари“, към ГДБОП е 15 служители. В ОДП към секторите „Борба с организираната престъпност“, (С „БОП,“) също бяха определени служители, които работят приоритетно по противодействието на изпирането на пари – по 2 в по-големите ОДП и по 1 в по-малките – общо 32 служителя. За съжаление, промяната на йерархичната подчиненост на секторите БОП в ОДП и премахването на относителната им самостоятелност доведе до понижаване на ефективността от дейността им по отношение на противодействието на организираната престъпност и в частност изпирането на пари. В ГД „БОП,“ са определени двама дъздатели, специализирани в противодействието на изпирането на пари. В ОДП няма определени такива. Като цяло може да се обобщи, че кадровият ресурс в НСП – МВР по линия противодействие на изпирането на пари е недостатъчен – както по количество, така и по качество. Престъпността, свързана с легализиране на средства придобити по престъпен начин има определена специфика и се характеризира с голяма правна и фактическа сложност. Участниците в организирани престъпни групи (ОПГ), легализиращи парични средства, са с висок интелектуален потенциал, много добре познават пропуските и слабостите в законната уредба, свързана с противодействието на „изпирането,“ на пари, и по принцип са по-добре теоретично и практически подготвени от служителите от правоохранителните и правораздавателните органи. Контингентът по линията е с висок обществен статус, има влияние в политическите среди и разполага с големи материални възможности. Имайки предвид относително ниския социален статус на служителите на МВР, е много трудно да бъдат привлечени квалифицирани кадри специализирани в областта на финансите, икономиката и правото, които да противодействат адекватно на „перачите на пари,“.

4. Кратка статистика за противодействието на изпирането на пари

Ще представя накратко конкретните резултати от дейността на ГДБОП по противодействието на изпирането на пари през двегодишния период, разглеждан в настоящия доклад. Според статистиката, която се води в ГДБОП, през 2006 г. от АФР – Министерство на финансите (сега Дирекция „Финансово разузнаване,“ (ДФР) – Държавна агенция „Национална сигурност,“) са постъпили 204 информации за операции със

средства с неустановен или съмнителен произход (част от тях чрез ВКП). През 2007 г. постъпилите информации са 305 бр. или повече със 101 (1/3). По-голямата част от тях са изпратени за проверка по компетентност на ОДП. По около 40 бр. годишно са оставали за отработване в ГДБОП – предимно сигнали, свързани с изпиране на пари от ОПГ, действащи на територията на цялата страна, или с участници от други държави. Първоначалните резултати от проверката на всички горепосочени сигнали са докладвани своевременно на ВКП (съответно Софийска градска прокуратура, Окръжни прокуратури) в съответствие с Инструкцията аз – 1007/04.07.06. Проверката по по-голямата част от тях обаче продължава и към настоящия момент и има все още неприключили проверки по сигнали от 2005 г.

Същевременно е необходимо да се отбележи, че в сектора и в ОДП се отработват значителен брой сигнали, които не са свързани с информации на АФР. Същите се получават от Прокуратурата, оперативни източници, граждани и касаят престъпления, също свързани с изпиране на пари. В част от случаите те представляват значителен обществен интерес и ангажират голяма част от работното време на служителите.

През 2006 г. в рамките на ГДБОП и секторите БОП – ОДП са образувани 7 досъдебни производства по чл. 253 от НК, т. е. за изпиране на пари – 4 в ГДБОП и 3 в ОДП. През 2007 г. ефективността от работата по противодействието на изпирането на пари се е увеличила значително – образувани са общо 30 досъдебни производства по чл. 253 от НК – 8 в ГДБОП и 22 в ОДП. Преобладаващата част от тях са по проверки, които не са свързани с информации на АФР. Разбира се, досъдебните производства, свързани с проверки по сигнали за изпиране на пари, са значително повече, но те са образувани по групи членове от НК – за ганъчни, документни, валутни и др. престъпления, поради липса на достатъчно данни за изпиране на пари.

5. Основни фактори, влияещи на противодействието на изпирането на пари

Към настоящия момент противодействието на изпирането на пари се обуславя от няколко основни фактора, голяма част от които действащи за съжаление в негативна посока по отношение на ефективността му.

5.1. Фактори, съдържащи негативен елемент

По самата си същност част от факторите, макар и съдържащи негативен елемент, са положителни като цяло и кореспондират с международните правни норми, както и с условията, свързани с приемането на България като член на ЕС. Те са следните:

- Приемането на България за член на ЕС – в тази връзка интересът към инвестиране в българската икономика е изключително

повишен. Не малка част обаче от инвестираните средства са с неизяснен произход и постъпват през офшорни зони. По данни на Министерството на икономиката през 2007 г. чуждестранните инвестиции са в размер на 6,14 млрд. евро. Без да имам конкретни данни, съм убеден, че голяма част от тях са постъпили през фирми, регистрирани в офшорни зони. Изясняването на действителния произход на тези средства към настоящия момент е непосилно за която и да е институция;

- В новоприетия през 2006 г. ДОПК в чл. 75, ал. 1, т. 2 отново е въведен регламент, че достъпът на МВР до данъчна и осигурителна информация се осъществява само чрез мотивирано искане от директора на съответната служба до компетентния съд. Подобни регламенти има и в чл. 62 от Закона за кредитните институции – банкова тайна, и в Закона за публично предлагане на ценни книжа – чл. 133, ал. 5, т. 2 във вр. чл. 71, ал. 5 и 6 – търговска тайна.

Горепосочените ограничения затрудняват в значителна степен достъпа до банкова и данъчна информация, необходима в някои случаи в спешен порядък за своевременното и ефективно противодействие на изпирането на пари.

- Липсата на централизирана база данни в Агенцията по вписванията към Министерството на правосъдието налага създаването на огромен брой документи (искания до всяка отделна служба по вписванията) и значително удължаване срока на проверките;
- Приемането на няколко поправки в ЗМИП, с които се увеличава броят на задължените лица по смисъла на чл. 3, ал. 2, които докладват за нередности и съмнителни транзакции на АФР. По самата си същност тези поправки са положителни, но предизвикват значително увеличение на обема от информация за транзакции на суми с неустановен или съмнителен произход, която не е възможно да се прецизира и анализира с наличния кадрови потенциал.
- Срокът на проверките. Тук е мястото да се отбележи, че проверките по елементарен случай на пране на пари отнема минимум 6 – 9 месеца. Причините са най-вече обективни:
 - бавен обмен на информация с чуждите финансоворазузнавателни служби, Интерпол, Европол;
 - съществуването на много видове „тайни“, – данъчна, банкова, търговска, професионална;
 - регламентът за наличие на предикатно престъпление;
 - липсата на централизирана база данни в Агенцията по вписванията, недостатъчен кадрови капацитет, липсата на уеднаквена практика в Административните съдилища по отношение на разкриването на данъчна тайна и др.;
 - работата по сигналите е свързана с изготвянето на сложен финансово-криминалистически анализ на постъпващата обратно данъчна, банкова, митническа и др. информация.

- Липсата на единно становище на компетентните институции по отношение на отпадане на изискването за доказване на предикатно престъпление в случаите на установени недеklarирани доходи и такива с неизяснен произход. Считам, че на този етап все още са малко осъдителните присъди за изпирание на пари, което в голяма степен се дължи на необходимостта тези разследвания да са свързани задължително с предикатна престъпна дейност;
- Липсата на положителна практика в рамките на МВР да се работи активно и целенасочено по установяване на доходите, имуществото и разходите на лицата от престъпния контингент, уличени в извършване на престъпления и последващото им отнемане с крайна цел пресичане на финансовите потоци и „омалоощаване„ на ОПГ и членовете им;
- Установеното вече като практика свободно движение на капитал в рамките на ЕС и в тази връзка затрудненото им проследяване в отделните държави – отпадане на задължителната паспортна регистрация и деклариране на пренасяните суми в брой при преминаване на сухопътните граници с държавите членки на ЕС, свободна регистрация на фирми от български граждани в чужди държави и от чужди граждани в България. В тази връзка е необходимо да се отбележи недостатъчната ефективност на международното сътрудничество между правоприлагащите органи, което много често изостава от процесите на интеграция на организирани престъпни структури. По наши наблюдения значително по-ефективен е обменът на информация по отношение на основната престъпна дейност, докато обменът на данни, свързани с движението на парични средства и имущество, в повечето случаи е непълен или много закъснял.

5.2. Фактори, имащи положително влияние

Същевременно през последните 2 години настъпиха и някои положителни промени, свързани най-вече с усъвършенстване на мерките и поднормативната уредба, регламентиращи дейността по противодействието на изпирането на пари. Бяха приети няколко инструкции (едната от тях е посочената по-горе Инструкция аз – 1007/04.07.06 г.), регламентиращи взаимодействието между МВР и други държавни институции, имащи отношение към противодействието на изпирането на пари:

- Инструкция Из – 1685/25.09.06 г. за взаимодействието между МВР и Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност. С нея се регламентира обменът на информация и оказване на съдействие с цел установяване на имуществото на лицата, придобито пряко или косвено от престъпна дейност, неговото обезпечаване и отнемане в полза на държавата;
- Инструкция Из – 2357/20.12.06 г. за взаимодействието между Агенцията за държавни вземания, Органите на съдебната власт и МВР. Тя е приета във връзка с координацията на дейността на

трите институции по отношение приемането, съхранението и принудителното събиране на имуществата, конфискувани и отнети в полза на държавата по силата на актове на органите на съдебната власт;

- Във връзка с настъпилите промени в новия ДОПК е съгласувана нова инструкция за взаимодействие между органите на МВР и данъчната администрация при МФ, която да замени Инструкция №3/2000 г. За съжаление към настоящия момент тя все още не е утвърдена;
- Споразумение № I-13085/12.07.07 г. за сътрудничество и взаимодействие между органите на МВР и Агенцията за държавна финансова инспекция. Същото касае взаимодействието при извършването на финансови инспекции на субекти с над 50 % държавно участие.

С въвеждането в действие на горепосочените подзаконовни нормативни актове беше преодолена една основна слабост от миналото – схващането, че борбата с престъпността е единствено от компетентността на МВР. От друга страна това ни даде възможност за въвеждане на проактивен подход за превенция на престъпни посегателства свързани с изпирането на пари.

През февруари 2007 г. от МВР и ВКП са утвърдени „Индикатори за характеризирание на организираната престъпност,“ и „Процедурни правила за документирание съпричастност към организираната престъпност, установяване на имущество на значителна стойност, придобито от престъпна дейност като задължителна част от разследването на случаи на организирана престъпна дейност,“ и са подписани съвместни „Указания за уеднаквяване на критериите за започване на досъдебно производство, прокурорска или полицейска проверка по случаи, когато едно лице не може да докаже произхода на материалните си активи,“.

През последните 2 години все по-широко се прилага екипният подход при разследването на организирани престъпни структури, извършващи мултикриминална дейност – в екипите се включват експерти, съчетаващи разследването както по отношение на основната престъпна дейност, така и по идентификацията и проследяването на генерирани парични и материални активи. Работата на екипите от началото на разследването се наблюдава и координира от конкретни прокурори от ВКП и териториалните прокуратури. Утвърди се практиката да се привличат и експерти от други ведомства извън системата на МВР.

Искам да кажа и няколко думи за взаимодействието между ГДБОП и ДФР, което през последните 2 години значително се подобри. Взаимодействието между двете институции се изразява в оказване на методическо ръководство от страна на ДФР по сигналите, организиране на работни срещи между служители от ГДБОП и анализатори от ДФР за откриване на оперативни преписки и изготвяне на съответни искания за получаване на допълнителна информация, включително и по линия на международно сътрудничество на АФР по конкретните случаи.

Благодарение на доброто взаимодействие и координация между МВР и ДФР, третата оценителна визита на Комитета от експерти за оценяване на мерките срещу изпирането на пари към Съвета на Европа (MONEYVAL) в България (22–28 април 2007 г.) приключи успешно и оценката за работата на двете институции е положителна.

Понастоящем активно се използват възможностите на ДФР за получаване на информация от банковите институции, Националната агенция по приходите (НАП) и Централния депозитар с цел избягване на утежнените процедури по разкриване на съответните „тайни“.

Проблемите във взаимодействието между МВР и ДФР, доколкото съществуват, са от техническо естество – забавен обмен на информация по обективни причини (продължително изчакване на информация от трети субекти в страната и чужбина), недостиг на квалифицирани кадри в двете институции по отношение на извършване на качествен финансово–криминален анализ и проследяване на финансови активи, значително увеличение на обема от информация за случаи по изпиране на пари, която не е възможно да се прецизира и анализира с наличния капацитет, докладване в ДФР от страна на задължените по ЗМИП лица на маловажни случаи по изпиране на пари, които не касаят класическата организираната престъпност, а се свеждат до данъчни нарушения и престъпления. Работата на ГДБОП се затруднява и от факта, че преобладаващата част от информацията на ДФР, по които задължително се извършват проверки, не се отнасят до участници в ОПГ, а се свежда до индивидуално извършени данъчни нарушения и престъпления.

Трябва да отбележа, че с влизането в сила от 01.01.2008 г. на Закона за Държавна агенция национална сигурност основните компетенции по противодействие на изпирането на пари в рамките на Р. България са вменени на ДАНС, съответно Главна дирекция „Финансова и икономическа сигурност“, и Дирекция „Финансово разузнаване“. Това законодателно решение според мен е правилно, тъй като един от основните белези на дейността по изпирането на пари в рамките на организираната престъпност е нейният транснационален характер. В тази връзка субектите по изпирането на пари създават реална заплаха за финансовата и стопанска стабилност на отделните държави.

6. Перспективи за подобряване на противодействието на изпирането на пари

И в заключение искам да отбележа, че спецификата на престъплението „изпиране на пари“, и особено неговият международен характер налагат да се вземат адекватни мерки за подобряване на противодействието на това престъпление. Според нас някои перспективи за такива мерки са:

- По наше мнение е необходимо да бъдат предприети законодателни инициативи в посока криминализиране на изпирането на пари като самостоятелно престъпление;

- Необходимо е наличие на специализирани органи с широки правомощия при проследяване на финансовите потоци;
- Създаването на ДАНС и включването на АФР в състава на тази агенция налага в спешен порядък да се преразгледа Инstrukция Из-1007/2006 за взаимодействие между МВР, Прокуратурата и АФР;
- За бъдещата организация на работа по прането на пари в ГДБОП от ключово значение е детайлното разграничаване на функционалната компетентност на ДАНС и НСП, респективно ГДБОП, по повод проверките на информацията, постъпващи от АФР. Преди това обаче е необходимо категорично да се изясни съответните служби в МВР ще продължат ли дейността си по противодействие на изпирането на пари и в какви рамки. В какви случаи и по какъв начин ще се осъществява евентуалното взаимодействие с Дирекция „Финансово разузнаване„ към ДАНС?
- Отработването на нарастващия обем сигнали, постъпващи от ДФР, изисква увеличаване на числения състав на специализирания сектор в ГДБОП и на специализираните служителите в СБОП. Друго възможно решение е осъществяване на вътрешно преразпределение на компетенциите по проверка на сигналите между ГДБОП и ГДППООРП – икономическа полиция. Съществува и трета възможност – прокуратурата да възлага на НАП извършване на данъчни проверки по сигналите, като при наличие на данни за извършено престъпление данъчните органи са длъжни, по силата на ДОПК и НПК, да уведомява прокуратурата. Считам, че при маловажните сигнали за пране на пари е за предпочитане да се търси административнонаказателна отговорност от нарушителите и събиране на данъчните задължения и наложените глоби. Капацитетът на ГДБОП и СБОП би следвало да се използва преди всичко за разкриване на изпирането на пари, като съществен аспект от престъпната дейност на ОПГ;
- На следващо място трябва да се търси решение на проблема, свързан с бързината и всеобхватността на проверките по сигналите постъпили от АФР. По правило проверките продължават твърде дълго. Причината за това състояние, както вече отбелязах, е продължителното време за получаване на отговори от НАП, банковите институции и Централния депозитар. Считаме, че е възможно ДФР – ДАНС, съгласувано с партниращите институции, да постигне общо съгласие за нормативно определяне на разумен срок за отговор. Инициативата за провеждане на консултации и изготвяне на инициативно предложение би следвало да изхожда от ДАНС;
- Би следвало да бъдат предприети законодателни промени с цел премахването на множеството рестрикции в националното ни законодателство, императивно изискващи съдебно решение за достъп до банкова и данъчна информация, както и такава, свързана с покупко-продажба на акции.

Началният практически опит в разследването на изпирането на пари

Румен Киров, Национална следствена служба

Добре известно от теорията на правото е, че нормите се приемат след фактическото възникване на обществените отношения. Чрез законовия текст на чл. 253 от НК се защитава обществени отношения, възникнали след 1989 г. у нас в областта на стопанския живот в неговото най-широко разбиране, цели се да не се допусне вливането на нелегални пари в гражданския оборот., т.е. защитава се основите на финансовата система като подсистема на една пазарна икономика. Доколкото в правно-исторически план наказателната разпоредба е нова, възникват сложности при тълкуването и прилагането ѝ от практиците у нас, особено на ниво досъдебна фаза, където вече има натрупан първоначален опит. Акцентирам на подготвителната фаза, защото съдебната практика е незначителна и изучаването и на този етап не би могло да доведе до стойностни изводи. В същото време икономиката ни е отворена, такава е обществото ни, така че макар и без аналогии не е нужно да си пророк, за да предвидиш, че пътят, изминат от другите юриспруденции при прилагането на наказателно правната защита срещу изпирането на пари, би трябвало да бъде изминат и от нас. Не може да не се отбележи, че в чисто икономически план на пръв поглед изпирането на пари има и някои полезни страни и то дотолкова, доколкото полезност би могла да има в правовото общество сивата икономика – създават се работни места, начисляват се данъци и др. подобни. Разбирането ми като пеналист е, че сивата икономика е житейска даденост, но не приемлива и в края на краищата вредно проявление, рушащо доверието на гражданите, създаващо несправедливи предимства за престъпници, както по отношение на обикновените граждани, така и към законопослушните предприемачи. Като пример бих посочил, че преди знаменития разстрел в деня на Св. Валентин в един чикагски гараж на конкуренти в незаконния тогава бизнес с алкохол, знаменитият гангстер Ал Капоне е бил доста популярен и сред най-бедните, защото е организиран безплатни кухни за тях в разгара на кризата. Последователите му гнес примерно си купуват футболни отбори, които, ако вървят добре създават своеобразен запаянковски щит от закона, а отсъствието на наказание им изграждат ореол на успялост едва ли не са пример, достоен за подражание.

Макар и практик първото ниво на трудности, с които се сблъсквам при разследването на престъплението по чл. 253 от НК, популярно като „пране на пари“, е чисто теоретично свързано директно с обекта на посегателство. По същество това са обществените отношения, относими към финансовата система на държавата. Не бих могъл да кажа дали съществува легална дефиниция на „финансова система на страната“, но без съмнение част от нея е банковата система, при това

най-важната и част. Тук възниква въпрос и по-конкретно дали и доколко пределите на действие на НК биха се разпрострели върху иначе криминални транзакции, осъществени между банки на чужда територия, не на последно място имайки предвид, че по отношение на чл. 253 от НК следователите имат компетенции зад границите на страната, а финансовата ни система би трябвало да е съвкупност от институции, съвпадащи с националната територията. Дал съм си отговор, че разпоредбите на чл. 4 и 5 от НК позволяват наши компетенции, дори когато няма участие на българска банка или на такава с българско участие при операциите с пари. Споменавам банковата система, не защото съм против банките, а защото наблюденията ми са, че те биват ползвани като посредници, макар и несъзнателни, при изпиранията на по значимите суми.

От по различно естество са теоретичните трудности, свързани с конкуренцията между текстовете на чл. 215 от НК (вещно укривателство) и на чл. 253 от НК (пране на пари). Разбира се, чл. 215 говори за действия, свързани с отчуждаване, и е с различен обект на посегателство, но все пак аз не бих пренебрегнал този въпрос, ако възникне при разследване на конкретни случаи, което ми се струва е неминуемо. Най-сериозните, по-скоро теоретични, трудности според мен са свързани с пределите на доказване на т. нар. предикатно престъпление – какво е съотношението между него и самото „изпиране“, докъде подлежи на доказване връзката между субектите, трябва ли да има препокриване между предметите и т. н. Когато за първи път се сблъсках с материята, първоначално на чисто теоретична плоскост, а по късно на няколко пъти и в практически план, се ръководех от разпоредбата на чл. 9 от НК – т.е., че онова, което е написано там, като определение трябва да намери своето покритие в особената част на кодексa и да бъде доказано по реда на НПК съгласно обичайните стандарти. Това ще рече, че предикатното престъпление представляваше най-трудната част за доказване – там като че ли най-вече отиваха процесуалните ми усилия, там срещах трудности, опитвайки се да достигна онези стандарти, които мислех, че са достатъчни за постигане на справедлива и законсъобразна присъда. Не бих могъл да се похваля с успех, тъй като „най-доброто“, ми дело е все още за пета година на първа инстанция в съда. Сега с пет години по зрял си мисля, че едва ли законодателят, създавайки отделен текст, е имал предвид невъзможни за изпълнение изисквания към разследващите като пълно препокриване на предмета на предикатното престъпление с онзи по изпирането. Предполагам, че ще дойде времето, когато ВС ще зададе стандартите, което по обективни причини сега не може да бъде сторено, защото обобщава не на практиката предполага наличието на такава. Струва ми се, че трябва да се наложи разбирането за предели на доказване от страна на прокуратурата на законните доходи на субекта, а останалите да се презюмират като незаконни – дали това обръща бремето на доказване е госта противоречиво поне за мен. Изучаването на практиката на чуждите юрисдикции с опит в материята с традиции в пазарното стопанство и данъчната политика е много важно. Любопитно е, че преди началото на процеса срещу Ал Капоне ВС на САЩ се е произнесъл, че като „укрити, недекларирани и подлежащи на облагане доходи“, са и онези, придобити чрез незаконна дейност – включително сутеньор-

ство, търговия с алкохол и др., което е дало възможност Капоне да бъде осъден в крайна сметка не за някое от стотиците приписвани му убийства или за търговия с алкохол по време на сухия режим, а за укрити подобни доходи.

Разследването, което по същество е процес на събиране и оценка на доказателства, по процедура се сблъсква с трудности – както от процесуално естество, така и от, бих ги нарекъл, техническо естество. Към последните отнасям най-вече обстоятелствата, свързани с дейността на законно регистрирани стопански субекти, ползвани като оръдия на изпирането. Тук се обособяват два отчетливи типажа на стопански субекти – едните изцяло „кухи“, икономически, ползвани само да улесняват и прикриват престъпната дейност по изпирането, и другите, които съчетават незаконна със законна дейност. Разследването на дейността на последните е особено трудна и много по деликатна най-вече с оглед поговорката „Да не изгаряме юргана заради бълхата„. Когато се разследва дейността на стопански субекти, неминуемо трябва да бъде преодолявана банкова и данъчна тайна – сам по себе си процес трудоемък, свързан с движение на делото до прокуратурата и съда. Ще кажа, че процесуалната среда не благоприятства разследването въобще и конкретно на престъпления по изпирането на пари, особено когато към наказателна отговорност са привлечени няколко лица, наложени са им ограничения. Това е така, защото прокурорските постановления се атакуват непрекъснато, което предполага постоянно движение на делото между инстанциите. Всеки, който е в „кухнята“, на досъдебната фаза, се е сблъсквал с тези трудности, които неминуемо влияят много зле на качеството на разследване. Това движение превръща преимуществено тайната по доктрина досъдебна фаза в абсолютно явна за много широк кръг лица, превръща я в състезателна на един твърде ранен етап. Практиката ми сочи, че когато говорим за по-значими суми, в престъплението „изпиране на пари“, обикновено участват „бели якички“, консултирани от шабове юристи и икономисти, ползващи всички процесуални врати за да се компрометира разследването, превръщат го в своеобразен театър с фарсов край. Процесуалната среда е такава, каквато е, и разследващите органи са длъжни да „плуват“, в нея, което предполага умения и трудолюбие. Задължителни са опит и добри познания, естествено на първо място в криминалистиката и наказателното право, но и в икономиката, финансите, банковото, данъчното и митническото дело също. Това е така, защото материята е разнородна и обемна. Доброто взаимодействие между службите на МВР, прокурора и разследващите е абсолютно задължително, макар и недостатъчно условие за успешното разследване на изпирането на пари – това е въобще изискване към разследването на всяко престъпление, но имайки предвид характера на изпирането ще добавя, че тук изискванията са още по строги. Много често когато разследваният период е продължителен, се налага да се приобщава документация, която понякога само с количествата си е препъни-камък. Много точна трябва да е преценката какво ще се изземва, чете и анализира. Подходът, при който се изземва всичко, е традиционен, но не рядко контрапродуктивен, защото е предпоставка за синдрома, който аз наричам „даване в документация„. Тук имам предвид, че при едно ограничено времево разследване, сте в състояние да прочетете и анализирате само опре-

делено съдържание материал. Съчетано с постоянното „пътуване„ на делото между институциите и инстанциите това не е за пренебрегване. Много съществено е, че прането на пари често е с трансграничен характер, а наличието на такъв елемент винаги доусложнява процеса на разследване, защото ангажирането на чужда юрисдикция, макар и регламентирано, е винаги проблемно. С риск да бъде неточен ще кажа, че немскоговорещите юрисдикции, като че ли са най-добросъвестни и педантични. Обстоятелството, че страната ни вече е член на ЕС, благоприятства международното сътрудничество в този географски регион, дава допълнителни възможности за плодотворно сътрудничество с колеги от други страни – но без съмнение наличието на чуждестранен елемент винаги усложнява разследването. Положението ще се влоши, ако на страната бъде наложена предпазна клауза в областта на правосъдието и вътрешния ред, каквито вевия като че ли съществуват. Ползването на Евроджъст, Европол и преките контакти благоприятстват разследването, възможността да се разпитва чрез видеоконференция трябва да навлязат в практиката, защото съм убеден, че непосредственото разпитване на лице от водещия разследването, макар и опосредено чрез технологията на видеоконференцията, е много по-добро решение от разпита по делегация. Допълнителна трудност е и обстоятелството, че документацията на чужд език трябва да бъде преведена от добри преводачи, знанието на езици от разследващия е винаги от полза.

„Не ме е страх от лоши закони, ако ги прилагат добри съдии„ – доколкото знам тези думи са на Анатол Франс, но дори да съм неточен в цитата, са от моя гледна точка абсолютно верни. Еманация на наказателната политика на гържавата е осъждането на виновните чрез справедлив и честен процес. Този процес, минавайки през досъдебната фаза, приключва с влязла в сила присъда. Не може да има борба с престъпност, ако виновните не бъдат осъждани и наказвани в съответствие със закона, чрез присъда. Без това цялото упражнение е безсмислица. Поради това мисля, че съдът е инструмент на гържавата в борбата ѝ с престъпността, осмислящ дейността на всички други ангажирани в процеса, и без да влизам в полемика с колеги, за себе си съм решил, че въпросът е реторичен. Не мога да приема „съзерцателно„ отношение и знам, че без наличие на воля да се реши даден наказателно правен въпрос, да се прецени и отсъди от онези, на които гържавата плаща точно за това, не може да приключи успешно и най-добросъвестно проведеното разследване. Говоря за воля, защото често пъти делата, свързани с изпирането на пари, а и не само те, са обемни, сложни, бих казал, неприятни и желанието да „разкараш делото„ или да го протакаш е силно, особено когато имаш такава възможност – в този смисъл, добросъвестното отношение към работата е задължителната предпоставка, без която не може да приключи успешно разследването – под успешно приключване разбирам осъждането на виновните, когато компетентният орган отсъди.

Практиката ми от последните десет години е, че по нито едно от повдигнатите от мен обвинения няма признал се за виновен, почти винаги не се дават обяснения, а в редките случаи на такива те са неверни или без значение. Често „интересните„ свидетели се отказват

да свидетелстват, тяхно законово право, с което поне аз мисля се злоупотребява. Очевидно тук има върху какво да се помисли, но на някакво друго ниво – засега и при събрани доказателства по по-трудните дела няма стимул за сътрудничене на правосъдието от страна на закононарушителите или свързаните с тях.

Често пъти „перачите„ разполагат със „свободни ресурси„, чрез които могат да окажат влияние върху процеса на разследване, а защо не и на целия процес при това със средства извън нивата на правото. Естествено е, че нечестен разследващ не може да проведе честно разследване – тук какъв е размерът на възнаграждението, плащано от държавата, отстъпва пред етиката, възпитанието и морала или, както казват древните „нравите са по-важни от законите„ – мисъл, с която съм солидарен.

Дејноста на Прокуратурата по противодействието на изпирането на пари

Ваня Несторова, Върховна касационна прокуратура

Ролята на прокуратурата за противодействието на изпирането на пари следва да бъде разглеждана в контекста на законовите ѝ функции – да ръководи разследването като наблюдаващ прокурор, като образува досъдебното производство при наличието на достатъчно данни за извършено престъпление от общ характер, да повдига и поддържа обвинението за престъпления от общ характер при събраните достатъчно доказателства за това. Бих искала да разгледам тази роля с оглед законовата рамка, относима към противодействието на изпирането на пари, организацията на прокуратурата за разследване на това престъпление и взаимодействието ѝ с институциите, участващи в процеса на това противодействие, постигнатите резултати и съществуващите проблеми.

Законова рамка

Без да навлизам в подробности, искам да посоча, че престъплението „изпиране на пари“, е уредено законодателно в НК през 1997 г. Към момента на приемането му текстът покрива само част от изискванията на Конвенцията относно изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление, ратифицирана от Р. България и обнародвана в ДВ през 1994 г. (бр. 43). Последващите промени през 1998 и 2000 г. допълват приложното поле на този текст, но основните допълнения и изменения бяха направени през 2004 г. С тях преди всичко се разшири обемът на действията, чрез които може да бъде „изпрано“, имущество, придобито от престъпление, както и беше криминализирано приготвянето, сдружаването или подбудителството към изпиране на пари. С последното допълнение на разпоредбата през 2006 г. беше прието, че производът на мръсните пари може да бъде и в резултат на извършено общественоопасно деяние.

Освен горното с приемането на Закона за кредитните институции, в сила от 01.01.2007 г., беше предвидена възможност за предоставяне на банкова информация по искане на Главния прокурор на Р. България или оправомощен от него заместник. При наличие на данни за организирана престъпна дейност или за изпиране на пари същите могат да поискат от банките да предоставят сведенията относно фактите и обстоятелствата, засягащи личностите и операциите по сметките и влоговете на клиентите на банката, които са банкова тайна. Подобна възможност за получаване на данни, представляващи данъчна и осигурителна информация, въз основа на писмено искане е предоставена на главния прокурор и по силата на Данъчноосигурителния процесуален кодекс.

Беше приет и Законът за признаване, изпълнение и постановяване на актове за обезпечаване на имущество или доказателства, в сила също от 01.01.2007 г., който даде възможност за изпълнение на актове на български орган за обезпечаване на имущество или доказателства, които подлежат на изпълнение в друга държава членка на Европейския съюз.

До 2006 г. разследването по случаите на изпирание на пари беше възложено на следствието. С новия НПК разследването се извършва от дознатели от структурите на МВР, а с последното изменение на процесуалния закон се създаде задължението наблюдаващият прокурор да извършва разследването по материали от ДАНС, който може да възложи същото или извършването на отделни следствени действия и на следовател.

Организация на работа

В прокуратурата информацията за случаи на изпирание на пари се получава от различни източници. Основните данни се получават от полицията, от Агенцията за финансово разузнаване, от водени в прокуратурата преписки и дела за други престъпления, както и от други институции (данъчни, митнически служби), по информация от медиите и рядко – по сигнали на граждани. Накратко мога да посоча, че получаваните данни и образуваните въз основа на тях преписки и досъдебни производства бележат непрекъснат ръст като брой.

Организацията на работа на прокуратурата за този 10-годишен период по отношение на случаите на изпирание на пари също претърпя развитие. През 2006 г. във Върховна касационна прокуратура беше създаден отдел „Противодействие на организираната престъпност и корупцията“, в който беше обособен самостоятелен сектор „Противодействие на изпирането на пари“. След формирането на отдела и сектора такива звена бяха създадени във всяка една апелативна и окръжна прокуратура в страната. Създаването на посочения сектор във ВКП имаше за цел да обхване всички преписки и досъдебни производства в страната, включително и тези дела, които са спрени или прекратени, като създаде и необходимата информационна база за това, като създаде организация на взаимодействието между съответните институции за противодействие на изпирането на пари, създаде и въведе уеднаквен механизъм за действие по получаваните в прокуратурата сигнали за изпирание на пари, съдействия за създаване на възможност за обучение и непрекъснатата специализация на определените прокурори по такива случаи.

Като резултат от изпълнението на посочените цели следва да бъде посочено, че обособяването на звена във всички прокуратури за работа по случаи на изпирание на пари, акцентирайки върху тежестта и значението на посоченото престъпление, доведе до концентрирането на всички преписки и досъдебни производства в страната основно в тези звена, а взимането им на специален надзор от ВКП позволява да бъде осъществяван непрекъснат контрол относно сročността и пълнотата на проверките и разследванията по тях, да бъде оказвана методи-

ческа помощ по тях, както и възможността да бъде обменян опит по различните случаи от специализираните прокурори в страната.

Пак през 2006 г. от Главният прокурор на Р. България, министъра на вътрешните работи и министъра на финансите беше подписана Инstrukция за взаимодействие между Прокуратурата на Република България, Агенцията за финансово разузнаване към министъра на финансите и Министерството на вътрешните работи по отношение на работата по получаваните в АФР доклади на задължените по ЗМИП лица. Създадената с тази инструкция организация доведе до скъсяване на пътя на подаваната от Агенцията за финансово разузнаване информация до компетентната прокуратура, намаляване на времето за извършване на проверка по тази информация, както и на възможността ВКП да контролира работата – както на извършващата проверката служба на МВР, така и на компетентната прокуратура.

В работата си по преписките и делата, свързани с изпирание на пари, прокуратурата задълбочи възможностите за ползване на необходимата експертна помощ от представители на НАП, Агенция „Митници“, БНБ, както и на съдействие от КУИППД въз основа на сключените споразумения и инструкции за взаимодействие между главния прокурор на Р. България и ръководителите на тези институции.

Към настоящия момент предстои да бъде регулирано взаимодействието на Прокуратурата на Р. България с ДАНС, доколкото със закона за създаването ѝ беше предвидена възможност за работа на агенцията по случаи на изпирание на пари, свързани с националната сигурност, както и поради структурирането на Агенцията за финансово разузнаване като дирекция в тази институция. В тази връзка ще бъдат конкретизирани и изискванията за вида на получаваната в специализираните звена на прокуратурата информация, събрана и предоставена по Закона за мерките срещу изпирането на пари.

В случаи от фактическа и правна сложност се засилва тенденцията за работа в екип с постоянно обсъждане на постъпилата и постъпващата информация между наблюдаващите прокурори от компетентната прокуратура и разследващите органи или със служителите на полицията, както и със сектора във ВКП, а при необходимост – с включване в екипите на представители на данъчните, митнически институции и БНБ. Нещо повече – в процеса на разследване по досъдебните производства се задълбочи международното сътрудничество със съответните представители на другите страни членки на Европейския съюз и на САЩ с оглед получаване на необходима за разследването информация. По-често се използват възможностите на Европол, Интерпол и Евроджъст.

В последните няколко години бяха организирани редица семинари с лектори от Германия, Испания, Холандия, Австрия, САЩ за предаване опита на тези държави в областта на изпирането на пари, трудностите при разследванията и възможностите за тяхното преодоляване.

Резултати

Подобряващите се законодателство, организация на работа на прокуратурата и взаимодействието между прокурорите и представителите на посочените вече институции доведоха и до съответните резултати – увеличаване на броя на водените досъдебни производства за изпирание на пари, на броя внесени обвинителни актове, както и постановяването след 2006 г. на осъдителни присъди за изпирание на пари. Позволявам си да поднеса малко статистика в тази насока:

- През 2005 г. в страната са били налице 58 досъдебни производства, от които 18 новообразувани, през 2006 г. – 62, от които 42 новообразувани, към края на 2007 г. в прокуратурите в страната са били налични 60 досъдебни производства за изпирание на пари, от тях 50 новообразувани;
- От 2002 г. до март 2006 г. са внесени 9 обвинителни акта за изпирание на пари, след март до края на 2006 г. са внесени 8, през 2007 г. са внесени 10 обвинителни акта;
- От 2006 г. до настоящия момент са произнесени 14 осъдителни присъди, 12 от тях са влезнали в сила, както и 5 оправдателни присъди, 3 от които са в сила. Всички осъдителни присъди са по дела, внесени в съда след март 2006 г. 4 от тези присъди са постановени от окръжния съд във Варна, 3 – от окръжния съд в Сливен, 2 – от окръжния съд в Стара Загора и по една в окръжните съдилища на София, Русе, Бургас, Кърджали и Пазарджик.

Отчитайки посочените резултати не следва да бъде пропуснато обстоятелството за отправяните към прокуратурата критики, че делата, по които са постановени посочените осъдителни присъди, не са за особено големи суми или не са срещу известни лица от криминалния контингент. Считам обаче, че същите са особено полезни по следните причини:

- тези присъди са постановени при липсата на каквато и да е съдебна практика до този момент;
- постановени са присъди както по отношение на лица, които са извършители и на предикатното престъпление, така и на лица, които нямат участие в него;
- измежду посочените е постановена присъда, в която извършителят на деянието е предполагал, че имуществото, с което е извършвал финансови операции, е придобито от престъпление, извършено от друго лице;
- постановени са присъди, в които имуществото, предмет на изпирането на пари, е по-голямо от това по предикатното престъпление, т.е. преодоляно е срещаното понякога мнение, че тези имуществата трябва да си съответстват по размер;
- постановени са присъди по дела за изпирание на пари, в които вече е било налице предходно осъждане на дееца за престъплението, от което са придобити средствата, или предходното престъп-

ление е разследвано съвместно с престъплението „изпирание на пари,, както и по дела, в които е постановена осъдителна присъда въз основа на събрани в хода на разследването доказателства за съществуването на посоченото предикатно престъпление. Последният факт следва да бъде отчетен като значителен успех, доколкото потвърждава схващането на работещите с тази материя прокурори за възможното разследване на изпирание на пари без задължителното разследване на предикатното престъпление с цел постановяване на съответна осъдителна присъда. Според Конвенцията относно изпирание, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление необходимите познания, намерение или цел като елементи по отношение на тези престъпления могат да бъдат изведени от обективни, фактически обстоятелства;

- с посочените присъди се уеднаквява механизмът за действие при разследванията, свързани с изпирание на пари, което допринася за по-добрата подготовка при работа по такива дела; създава се необходимата организация за работа и екипност при обсъждане на съответния случай, което ще бъде особено полезно при последващите и по-сложни от фактическа и правна страна случаи на разследване на такива престъпления;
- сумите, иззети по посочените присъди са около 500 000 евро, 500 000 лева и 35 000 щатски долари.

Трудности

При посочени вече успехи следва задължително да се отбележат и някои трудности, констатирани от прокурорите при водените разследвания, без да съм изчерпателна в тяхното изброяване:

- Престъплението „изпирание на пари,, не е ограничено от гледна точка на размера на имуществото, придобито от престъпление или друго общественонеопасно деяние. Но докато посочените по-горе случаи са свързани основно с единични действия с престъпно придобитото имущество (напр. придобиване, държане, отчуждаване, преобразуване на такова имущество) или са свързани с поредица от еднотипни действия (напр. осъществяване на финансови трансфери) мащабното „изпирание на пари,, от организирани престъпни групи предполага създаване на съответна организация с разпределение на задачите, създаване на сложна схема на действия чрез използване на различни дружества, които могат да бъдат фиктивни или осъществяващи реална търговска дейност, чрез сключване на привидно действителни договори или чрез използване на други легални форми на търговско взаимодействие, чрез завъртане на парите през различни офшорни дружества, където финансовите регламенти не са строги или чрез използване на електронно банкиране, при което парите могат да бъдат преместени навсякъде твърде бързо и лесно и т. н. Разширява се не само кръгът на престъпленията, от които се генерират мръсни пари (като компютърните престъпления, финансовите престъпл-

ления, измамите по интернет), но и начините на легализиране на мръсните пари. „Машабните перачи„ разполагат с достатъчен арсенал от подготвени специалисти във всяка една интересуваша ги област – юристи, счетоводители, банкери, компютърни специалисти. Разследванията по посочените сложни схеми, на предвидително добре обмислените действия, изисква голям ресурс от прокурори, разследващи органи, полицейски служители и експерти, които да бъдат финансово и технически обезпечени, както и по-дълга времева рамка за проследяване на движението на парите и предприетите действия за тяхното легализиране;

- Често престъпно придобитите пари се трансформират като имущество на регистрирани за целта дружества. Към настоящия момент прокуратурата нерядко среща трудности при възбраването на имуществото на такова дружество или запориране на банковите му сметки, което се отказва от съда на основание, че същите са собственост на юридическо лице, а не на извършителя на деянието;
- Продължително дълго във времето протичат разследванията по дела, по които е необходимо събиране на доказателства чрез международна правна помощ. Изпълнението на отправените в тази насока молби за правна помощ до други държави често трае месеци дори и повече;
- Налични са трудностите, породени от все още съществуващите разбирания за задължителното разследване и доказване на конкретното предикатно престъпление, във всеки случай на разследване на изпирането на пари, което разбиране се пренася и като изискване относно формулировката на обвинението и изписването на обвинителния акт;
- Трудности при доказването се срещат и при невъзможност за ползване на информацията, получена чрез специални разузнавателни средства, относима към разследваното изпиране на пари, когато тя е била придобита преди образуването на досъдебното производство.

В заключение бих искала да кажа, че посочените и всички други проблеми не биха могли да бъдат решени тук и веднага от присъстващите представители на различните институции и органи. Важното, според мен, е противодействието на изпирането на пари да бъде приоритет на всички отговорни за това институции, за което противодействие прокуратурата вече е направила своята заявка.

253, ал. 1 – Ибишев, Ал. Йосифов, Ст. Григорова, Ал. Ангелов, Телбизов и Вергиев;

253, ал. 2 – Аргиров, Ж. Христов, И. Илиев, Ц. Вутов /чл. 2, ал. 2 – сега ал. 3, вр. ал. 1;

253, ал. 3, вр. с ал. 1 – Пеичева;

253, ал. 4, вр. с ал. 1 – Кл. Попов;

253, ал. 4, вр. с ал. 2 – Ал. Александров, Ж. Михалев и Р. Костов, С. Ахмедов

Опитът по установяване и отнемане на облаги от престъпления

*Георги Илиев, Комисия за установяване на имущество,
придобито от престъпна дейност*

В контекста на разглежданата тема ще се спра на ролята и функциите на органите за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, за предотвратяване и ограничаване на възможностите за извличане на облаги от престъпна дейност. В частност престъпна дейност, изразяваща се в извършено престъпление по чл. 253 от НК (изпирание на пари) и чл. 253а от НК (приготовление за изпирание на пари и сдружаване с такава цел).

Без да се спирам на характеристиките на престъплението изпирание на пари, ще посоча връзката му с дейността по установяване, обезпечаване и отнемане на имущество, придобито от този вид престъпна дейност.

Веднага, обаче, искам да уточня, че за органите за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, не съществува задължение да изследват от кое конкретно престъпление е придобито имуществото, което ще бъде предмет на отнемане, стига да са налице достатъчно доказателства за липса на законен източник на средствата.

А в много случаи е и невъзможно да се прецени от кое престъпление е придобито имуществото, респ. каква част от имуществото в резултат на кое престъпление е придобито.

Идеята на Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност (ЗОПДИППД) е, ако за лицето, независимо за какво престъпление е осъдено или му е повдигнато обвинение, се установи, че притежава имущество и не може да се докаже законния източник за придобиването му, е налице основателно предположение, че придобитото е свързано с престъпна дейност. Тук става въпрос за престъпна дейност изобщо, а не че имуществото е придобито в резултат на престъплението, за което е осъдено лицето, съответно за извършването на което му е повдигнато обвинение.

Разбира се, органите за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, ще бъдат улеснени при доказване на предявения иск пред съда за обезпечение и отнемане на имущество, ако в наказателното дело се съдържат доказателства за това, че установеното имущество е придобито в резултат на конкретното престъпление, за извършването на което на лицето е повдигнато обвинение или има влязъл в сила съдебен акт.

В ал.6 на чл. 253 от НК е предвидено, че предметът на престъплението или имуществото, в което е трансформиран, се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Тази норма от Наказателния кодекс не изключва паралелното приложение на ЗОПДИППД, тъй като последният предвижда отнемане на имущество извън предмета на престъплението по чл. 253 от НК.

И това е така, тъй като предметът на престъплението по чл. 253 от НК, който подлежи на отнемане по реда на НК, в повечето случаи може представлява незначителна част от цялото имущество на осъденото лице, придобито в резултат на престъпната му дейност.

Останалото имущество, за което макар и да липсват доказателства за законния му произход, не може да бъде отнето по реда на НК, тъй като не е включено в предмета на престъплението.

За същото имущество е предвиден друг правен способ за отнемане в полза на държавата, а именно по реда на ЗОПДИППД.

Успоредното прилагане на режима на отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, по реда и на двата закона се извежда от разпоредбите на чл. 3, ал.1 и чл. 4 ал.1 от ЗОПДИППД.

Именно от тези норми проличава презумпцията на закона, че независимо за какво престъпление е осъдено лицето, ако то не може да посочи законен източник на средства, е налице основателно предположение, че имуществото е придобито от престъпна дейност, без значение каква и без значение разкрита и наказана ли е същата или не.

В подкрепа на извода за паралелното приложение на двата режима на отнемане в полза на държавата на имущество е и разпоредбата на чл. 1, ал.2 от ЗОПДИППД, съгласно която на отнемане подлежи имущество, придобито не само пряко, но и косвено от престъпна дейност, което не е възстановено на пострадалия или не е отнето в полза на държавата, или конфискувано по други закони.

Освен това приложното поле на ЗОПДИППД е по – широко. То включва имущество, което е придобито в режим на съпружеска имуществена общност, както и имущество, придобито от ненавършилите пълнолетие деца и юридическите лица контролирани от проверяваното лице.

Следователно двата режима на отнемане не си противоречат. Нещо повече, те взаимно се допълват и допринасят за по-ефективното ограничаване и предотвратяване на извличането на облаги от престъпна дейност и укриването на имущество, придобито в резултат на престъпления.

За да се образува производство за установяване на имущество, придобито от осъществена престъпна дейност по чл. 253 и чл. 253а от НК, преди всичко е необходимо Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност (КУИППД), и нейните органи да бъ-

дат сезирани с уведомление от органите на досъдебното производство или от съда, т. е. КУИППД не може да се самосезира.

След получаване на уведомлението се извършва проверка на имуществото на лицето, неговите роднини по права линия, а по преценка и на роднините по съребрена линия и сватовство до втора степен включително.

Освен това на проверка подлежи и имуществото, което е включено в това на юридическото лице, контролирано от проверяваното лице самостоятелно или съвместно с други физически или юридически лица. Срокът на проверката е 10-месечен, като по изключение Комисията има право еднократно да удължи този срок с 3 месеца.

Началото на производството по установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, се поставя с акт на Комисията – решение.

Законовите предпоставки за вземане на решението са:

- започнало наказателно преследване по изрично изброените в чл. 3, ал.1 от ЗОПДИППД текстове от НК, където са включени и изпирането на пари и приготвянето за изпиране на пари и сдружаване с такава цел;
- придобито имущество на значителна стойност, т. е. над 60 000 лв.

Тук следва да се отбележи, че когато в самото уведомление на органите на досъдебно производство се съдържат данни за имуществото на лицето, събрани в хода на наказателното производство, се наблюдава целенасоченост на действията на органите за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, което води до по-бързото налагане на обезпечителни мерки.

Следващото производство по ЗОПДИППД е производството по обезпечаване на имущество, придобито от престъпна дейност.

И това производство започва с решение на Комисията, което се предхожда от анализ и съпоставка на доходите на лицето и разходите за придобиване на имуществото.

Основната цел на това производство е предотвратяване на възможността на лицето да се разпорежда с имуществото и ограничаване извличането на по-нататъшни облаги от престъпната дейност.

Едва при допускане на обезпечението на имуществото за първи път лицето разбира, че е проверявано. До този момент същото не би следвало да има тази информация, макар че в практиката са констатирани случаи, в които лицето е информирано и в резултат на това е извършило разпореждане с имуществото си, непосредствено преди налагане на обезпечителните мерки.

Производството по отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, заема централно място в дейността на органите за установяване на имущество, придобито от прес-

тъпна дейност. Тук се разгръща в пълен обем състезателното начало, което е основен принцип на гражданското процесуално право.

За провеждане на това производство е задължително срещу лицето да има влязла в сила присъда за извършеното престъпление по чл. 253 или чл. 253а от НК, както и наличието на останалите материално – правни и процесуално правни предпоставки, а именно:

- придобито имущество на значителна стойност;
- наличие на основателно предположение, че придобитото е свързано с престъпната дейност на лицето, доколкото не е установен законен източник;

Процедурата по отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, е регламентирано в гл. 4, раздел 2, чл. 27–31 от ЗОПДИППД. Изключителна е функцията в това производство на КУИППД.

На основание чл. 15, ал.3, производството по отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност се образува с решение на Комисията. Същото не подлежи на връчване и е необжалваемо. На Комисията е делегирано правото да внася мотивирано искане за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност.

Мотивираното искане има действие на искова молба и следва да отговаря на всички изисквания визирани в разпоредбата на чл. 127 от ГПК.

В това производство като първа инстанция по предявения иск е компетентен окръжният съд, като делото се разглежда от един съдия, а в производството задължително участва прокурор. Решението на съда подлежи на въззивно и касационно обжалване.

Производството по предявените искове се води по общия ред. Това от своя страна води до несвоевременното приключване на делата.

Практиката показва, че по тези дела се провеждат многобройни съдебни заседания, събира се обилен доказателствен материал, поради което делата се отличават с фактическа и правна сложност.

ЗМИП предвижда сериозно засилване на държавния контрол върху прехвърлянето, преобразуването, укриването и въобще върху всички правни и фактически действия, имащи за предмет имущества, които са придобити пряко или косвено от престъпна дейност и които целят прикриването на произхода и действителните права върху това имущество. ЗМИП бих казал е в синхрон и взаимовръзка с действащия Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност. Съгласно чл. 18 от него на органите на КУИППД е възложена работата по установяване на придобитите по престъпен начин облиги и искането на тяхното отнемане от съда в полза на държавата, дори ако междуременно тези облиги са били предмет на сделки, целящи тяхното легализиране, респ. изпиране, ако се касае

за парични средства. Именно при проверката на такива сделки се получава допирна точка в целите и задачите на органите по двете закона. Сходната дейност на органите по ЗМИП в лицето на дирекция „Финансово разузнаване“, на Държавна агенция „Национална сигурност“, и КУИППД предполага в бъдеще възникването на тясно сътрудничество между тях. Би следвало да се помисли за правната регламентация на това сътрудничество, възможностите за обмен на информация или за извършване на съвместни действия по конкретни случаи, проверявани от двете ведомства. Необходимо е, също така, въвеждането на разпоредба, която задължава двете ведомства да се информират взаимно за случаите и лицата, които са обект на проверка, както по линия на изпирание на пари, така и в производствата за установяване, обезпечаване и отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност. Инструкцията за взаимодействие между КУИППД, МВР, Министерството на финансите, Прокуратурата и Следствието, подписана на 25.09.2006 г., също се нуждае от допълнение и изменение най-малко поради факта от съществуването на ДАНС. За целта е належащо създаването на работни групи, които да подготвят нормативната база за взаимодействие. Без съмнение, това би довело до по-висока ефективност и по-голяма бързина в работата на тези държавни органи.

В заключение за периода 2006–2008 г. данните за образуваните производства за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, внесените мотивирани искания за налагане на обезпечителни мерки и внесените мотивирани искания за отнемане на имущество, са както следва:

Производства по установяване на имущество, придобито от престъпна дейност

- За 2006 г. са образувани 100 производства за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, на основание чл.13 ал. 1 т. 1 от ЗОПДИППД, от които производствата, образувани срещу лица, извършили престъпление по чл. 253 от НК пране на пари са 3бр., съставляващо 3% от общия брой;
- За 2007 г. са образувани 109 производства за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, на основание чл.13 ал. 1 т. 1 от ЗОПДИППД, от които производствата, образувани срещу лица, извършили престъпление по чл. 253 от НК пране на пари са 6 бр., съставляващо 6% от общия брой.
- За периода от 01.01.2008 г. до настоящия момент няма образувани производства за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност срещу лица извършили престъпление по чл. 253 от НК.

Производство по обезпечаване на имущество, придобито от престъпна дейност

- За 2007 г. са наложени по искане на КУИППД обезпечителни мерки в седем случая по чл. 253 и чл. 253а от НК. Общата стойност на обезпеченото имущество е 21 730 766 лв.
- За 2008 г. са наложени обезпечителни мерки в три случая по чл. 253 и чл. 253а от НК. Общата стойност на обезпеченото имущество е 3 540 246 лв.
- Или общо за периода 2007–2008 г. по искане на КУИППД са наложени обезпечителни мерки върху имущество, придобито от престъпна дейност, в които наказателното преследване е по чл. 253 и 253а от НК. Общата стойност на обезпеченото имущество е 25 271 012 лв.

Производство по отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност

- През 2007 г. са внесени две мотивирани искания за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, по чл. 253 от НК.
- С решение на КУИППД от 04.07. 2007 г. е внесено мотивирано искане до Окръжен съд Кърджали за отнемане на имущество полза на държавата на обща стойност 1 719 073 лв.
- С решение на КУИППД от 20.06. 2007 г. е внесено мотивирано искане до Окръжен съд Сливен за отнемане на имущество в полза на държавата, като предмет на отнемане в исковото производство е имущество на стойност 960 595 лв.
- През 2007 година КУИППД е завела 33 граждански дела на стойност 27 219 684 лв. Двата иска за отнемане по чл. 253 от НК правене на пари са на стойност 2 679 668 лв. или 10% от стойността на цялото имущество, предявено от КУИППД за отнемане пред съда.

Проблеми, свързани с разглеждане на дела по чл. 253 и сл. НК, и съдебна практика по дела с предмет престъплението „пране на пари,,

Красимир Шекерджиев, Апелативен съд – София

Ролята на съда в борбата с явлението „пране на пари,,

Съдебната фаза е централна за развитието на наказателното производство, водено за извършени престъпления от гражданите, в това число и престъпленията по чл. 253 – чл. 253б НК. Именно съдът с окончателния си акт дава оценка на свършеното от институциите, занимаващи се с разследване и противодействие на извършване на престъпленията по горните текстове, и постигането на осъдителна присъда е основна и най-значима цел на всички органи, натоварени с разследващи функции в досъдебната фаза и осъществяващи функцията по обвинение в съдебната фаза.

В този централен за процеса стадий съдът има ролята на арбитър, правещ преценка въз основа на закона и събраните и предоставени от прокуратурата и разследващите органи годни доказателства дали обвинението е обосновано и в каква степен то се подкрепя от доказателствения материал. В условията на състезателно начало (характерно за съвременните демократични правни системи) съдът е равноотдалечен от двете конкуриращи се страни в наказателното производство и затова той не може и не бива да бъде свързан с държавните институции, занимаващи се с противодействие и борба срещу „прането на пари,. Именно това е причината съдът да не може да бъде поставян в „отбора,, на институциите, водещи борбата срещу „прането на пари,, и да не участва в координираната съпротива на обществото срещу това безспорно опасно явление.

Правна уредба на престъплението „пране на пари,,

Престъплението, получило популярното название „пране на пари,, е законодателно регламентирано в нормите на чл. 253, чл. 253а и чл. 253б НК.

То е предмет на нормативно регулиране и от Конвенцията относно изпирание, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпления (Конвенцията). Този международен правен акт е приет на 08.11.1990 г., ратифициран е от Република България със Закон за ратификацията му от 1993 г. и е влязъл в сила след обнародването му в Държавен вестник през 1994 г.

Отношение към престъпленията от този вид, макар и не в наказателно правния им аспект, има и Законът за мерките срещу изпирането на пари (обнародван с ДВ бр.85 от 1998 г.).

Престъплението е криминализирано в Наказателния кодекс със създаването на текста на чл. 253 през 1996 г. (обн. с ДВ 62 от същата година).

Впоследствие този текст е изменян неколккратно, като основните изменения са от 2004 г. (ДВ бр.26/2004 г.) и от 2006 г. (ДВ бр.75/2006 г.).

Характеристики на престъпленията по чл. 253 и сл. НК

Основният текст на престъплението се съдържа в разпоредбата на чл. 253, ал.1 НК, където законодателят е очертал съставомерните му признаци.

Изпълнителните деяния са посочени при условията на алтернативност, като тълкуването на текста сочи на законодателна техника, изключваща лимитативно изброяване.

В основата на изпълнителното деяние на престъплението по чл. 253 НК е извършването на финансови операции, чийто елемент е прехвърлянето на имущество или извършването на каквито и да е действия, целящи да осуетят разкриване на произхода или действителните права на собственика или собствениците на имуществото.

За съставомерността на това престъпление е без значение дали в резултат на посочените операции е настъпила облага за субекта на престъплението или дали същите са представлявали възмездни сделки.

Основна характеристика на престъплението е осъществяването на такава дейност, която цели осуетяването на разкриване на действителния произход или собственик на имуществото.

При преценката на съставомерността на инкриминираните по чл. 253, ал.1 НК деяния основен е въпросът за наличието на доказателства, установяващи по несъмнен и категоричен начин това, че имуществото – предмет на престъпление, е придобито чрез престъпление или друго общественоопасно деяние от една страна, а от друга субективното знание на извършителя на деянието за този факт.

При изследването на този въпрос следва да се има предвид, че предмет на престъплението по чл. 253, ал.1 НК могат да бъдат само и единствено имущества, които са били предмет на предходно (предикатно) престъпление или на общественоопасно деяние, което няма характеристиката на престъпление по смисъла на чл. 9, ал.1 НК.

Установяването на това обстоятелство по несъмнен и категоричен начин не е достатъчно, за да бъде направен извод, че е осъществен съставът на престъплението, като трябва да съществуват такива доказателства и за това, че субектът на престъплението следва да е

знаел (или предполагал), че средствата, с които извършва операции, са били предмет на друго престъпление или общественоопасно деяние.

В рамките на съдебен процес при недоказване на това обстоятелство производството следва да завърши с неблагоприятен за обвинението резултат, тъй като съставът на престъплението по чл. 253, ал.1 НК би бил осъществен от обективна, но не и от субективна страна.

Следва да бъде посочена спецификата на субективната страна на престъплението по чл. 253 НК, като за извършването му е необходимо наличието на т. нар. „смесена„ вина, като деянието трябва да бъде извършено при форма на вината „пряк умисъл„ по отношение на съставомерното по текста изпълнително деяние и е достатъчен „евентуален умисъл„ по отношение на общественоопасния характер на предикатното престъпление.

За съставомерността на деянието по чл. 253а НК не е необходимо да е налице користна цел.

Вторият по практическа значимост състав на престъпление е регламентиран в чл. 253, ал.2 НК, като наказателната отговорност за осъществяването му се носи от лице, което получава права или упражнява такива по отношение на имуществото идентично с това, предмет на престъплението по чл. 253, ал.1.

Всичко относимо за съставомерността на деянието по чл. 253, ал.1 НК следва да е вярно и по отношение на този законов текст.

В разпоредбите на чл. 253, ал.3, ал.4, ал.5 НК законодателят е предвидил квалифицирани състави на престъплението, като липсват специфични правни проблеми при тълкуването им и по отношение на тях намира приложение изобилната практика на съдилищата по сходни квалифициращи признаци на други престъпления.

Със законодателната промяна от 2004 г. бе създаден текста на чл. 253а НК, с който законодателят криминализира приготвянето за извършване на престъпления по посочените по-горе текстове и сдружаването на лица с такава цел. Липсват особености при тълкуването на тази законова норма и за нея следва да намери приложение практиката на съдилищата, относима към приложението на чл. 17 НК и чл. 20 НК.

Предвидената наказателна неотговорност по чл. 253а, ал.4 НК е идентична с предвидената за други престъпни състави, например този по чл. 321, ал. 4 НК.

Практически правни проблеми при разследване и доказване на престъплението „пране на пари„

Престъпленията по чл. 253 – 253б НК са типични престъпления на „белите якички„. Те се отличават с висока степен на сложност и очертават множество трудности при разкриването и разследването им. Въпреки

наличието на оскъдна съдебна практика по посочените по-горе текстове може да бъде направен извод, че при разследването на тези престъпления трудностите са свързани с фактическото движение на парични и стокови потоци, разкриването на предикатното престъпление и събирането на доказателства, установяващи собствеността, движението, местоположението и произхода на имуществото – предмет на престъпление. Именно събирането на тези доказателства изисква наличието у разследващите органи на специални нетипични знания, които следва да се използват при извършителите на обсъжданите инкриминирани деяния в процеса на легализиране на произхода на имуществата, придобити по неправомерен начин.

При преценката на ролята на предикатното престъпление за постановяването на осъдителен съдебен акт може да бъде споделена тезата на представителите на държавното обвинение, че е възможно и допустимо разследването на това престъпление и свързаното с него „пране на пари“, да бъде направено в рамките на едно наказателно производство. Примери за това вече съществуват и доколкото липсва законова забрана за подобна техника на разследване и конструиране на производството, то е допустимо.

В подкрепа на законосъобразността и практическата целесъобразност на такова развитие на производството е и това, че от нормата на чл. 253 НК следва извод, че двете престъпления са тясно свързани и постигането на успешен за държавното обвинение изход на производството зависи от установяването и доказването на предикатното престъпление.

Следва да бъде споделена тезата на Прокуратурата, че от нормата на чл. 253 НК не може да се формулира изискване за идентичност на имуществото – предмет на предикатното и вторичното престъпление. Вярно е това, че е възможно средствата да се различават (често значително), но това е възможно единствено и само когато предметът на първото престъпление надвишава предмета на престъплението по чл. 253 НК. Противното е невъзможно, тъй като законодателят е предвидил по изричен начин, че имуществото – предмет на „пране на пари“, следва да е усвоено в резултат на предходно престъпление. Възможността вторичното престъпление да има за предмет средства на по-голяма стойност от тези на предикатното е допустима, единствено когато в хода на извършване на престъплението по чл. 253 НК в резултат на финансови операции и сделки с него, имуществото обективно нарасне, но това не означава, че е допустимо към началото на осъществяване на състава на посоченото престъпление предметът му да надвишава този на предходното престъпление.

Не може да бъде споделена тезата на представителите на държавното обвинение, че е възможно постановяване на осъдителна присъда по чл. 253 и сл. НК без задължително разследване на предикатното престъпление. Това е недопустимо преди всичко заради вторичния характер на престъпленията, свързани с „пране на пари“, и юридическата формулировка на текстовете от НК, дадена от законодателя и отреждаща роля на престъпленията по чл. 253 НК като зависещи от предходни престъпления.

Тази теза не намира и опора в текстовете на Конвенцията, тъй като текстът на чл. 6, т. 2, б. „с“, предвиждащ „необходимите познание, намерение или цел като елементи на някое от посочените в тази точка престъпления“, да могат да бъдат изведени от „обективни, фактически, обстоятелства е относим към престъпленията предмет на Конвенцията, а не към предикатните такива.

Категорично не може да бъде споделена тезата на представители на разследващите органи (застъпена в хода и на настоящата среща), че по време на досъдебното производство събраните в хода на разследването доказателства трябва да бъдат достъпни за привлеченото към наказателна отговорност лице и защитата му едва при предявяване на разследването. Очевидно това виждане почива на стриктното тълкуване на нормата на чл. 227 НПК, като се твърди, че законодателят е посочил изрично в закона, кога материалите, събрани в хода на разследването, следва да станат известни на всички страни.

От константната съдебна практика, съобразена както с вътрешното, така и с международното законодателство (конкретно Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи) следва извод, че правилото на чл. 227 НПК не може да намери приложение при производства по чл. 64 и чл. 65 НПК, тъй като при тези специфични производства (развиващи се в рамките на досъдебната фаза, но имащи характер на „минисъдебни“ производства) защитата е длъжна да вземе отношение на основни въпроси, свързани с факта на извършване на престъпление, авторството му и обосноваването на обвинението), което е очевидно невъзможно при забрана за запознаване с доказателствата, събрани до момента. Възможността за запознаване с материалите по делото следва от текста на нормите на чл. 64 и 65 НПК и по никакъв начин не може да бъде derogирана от нормата на чл. 227 НПК или от високата степен на обществена опасност на престъпленията по чл. 253 и сл. НПК или обществената значимост на борбата срещу престъпленията, свързани с „прането на пари“.

При прегледа на практическите проблеми, възникващи в наказателните производства с предмет престъпления по чл. 253 НК и сл., задължително следва да се посочи и тяхната изключителна фактическа сложност.

Обикновено в хода на тези разследвания се събира огромен обем от доказателства, множеството от тях, изискващи специални неюридически знания. За изясняване на обективната истина често се налага изготвянето на съдебни поръчки, извършване на действия по линия на международното правно сътрудничество и координирана работа с институции на чужди държави. Това се налага с оглед честото присъствие на международен елемент при извършване на инкриминираните деяния и все по-честото дефиниране на престъплението по чл. 253 НК като трансгранично такова.

Всичко това безспорно е причина за бавното развитие както на досъдебното, така и на съдебното производство и за необходимостта от полагане на значителни усилия при събирането и проверката на доказателствения материал и ангажирането на огромен материален и човешки ресурс. Въпреки очертаните трудности следва да се отчете

това, че разследванията по тези престъпления се развиват все по-бързо и все повече от тях навлизат в същинската си съдебна фаза.

Трудностите, свързани с разследването на престъпления по чл. 253 и сл. НПК, изискват и развитието на специфични производства, даващи възможност за разкриване на банкова и данъчна тайна. Спазването на съществуващите задължителни правила за тези производства създава значителни неудобствата за разследващите органи при необходимост да получат съдебна санкция за действията си. Въпреки това намирам, че нормативната уредба по отношение на разкриване на банкова и данъчна тайна не следва да бъде променяна, тъй като санкцията на съда е необходима с оглед защита правата на личността и е адекватна на все още смущаващо ниския брой образувани производства, съотнесен към извършените проверки и получените от компетентните органи сигнали.

Съдебна практика по дела с предмет чл. 253 и сл. НК

Невъзможно е да бъде направен преглед на константна съдебна практика по дела с предмет „пране на пари„. Това е така, защото към момента в съдебна фаза са влезли едва няколко десетки дела, видно както от статистиката, предоставена от Дирекция „Финансово разузнаване„ при ДАНС, така и от представителите на Върховна касационна прокуратура.

Така по данните на първата институция едва 5% от докладите за съмнителни операции са довели до наказателни производства, а по данните на Прокуратурата от образуваните няколко десетки наказателни производства малка част от тях се намират в съдебната си фаза и само петнадесет са приключили с окончателен съдебен акт.

За да бъде очертана константна съдебна практика е необходимо голям брой дела да бъдат разгледани и приключени от съдилищата, като станат видими основните материално правни и процесуално правни проблеми. Това очевидно е невъзможно при едва 15 приключили производства, поради което и не може да бъде създадена устойчива съдебна практика.

В заключение следва да бъде отразено това, че е налице тенденция за все по интензивна работа на органите на досъдебното производство и свързаните с тях институции, която се обективира с повечето образувани досъдебни производства, повече изготвени обвинителни актове и внесени в съда дела. Това неминуемо ще доведе до ръст на разглежданите в съдебна фаза производства и приключилите с окончателен съдебен акт дела, което ще доведе и до създаването на съдебна практика. Към настоящия момент такава липсва, поради което е и невъзможно да бъде систематизирана и коментирана.

